מהדורת גרינשפאן

חוברת

דף השבוע

מסכת נזיר חוברת ד

דף ט״ז

DAF A WEEK

דף השבוע

Master the Blatt. Savor the Geshmak.

לע״נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע״ה · BY MR. & MRS. DUVY GROSS

Important points for מסכת נזיר:

- The main פירוש on מסכת נזיר is תוספות, not רש"י. The פירוש הרא"ש is also an important פירוש.
- In the דף השבוע חוברת, we have highlighted the parts of תוספות that are more complex, not just a פירוש. The לומד should therefore focus primarily on the parts of תוספות which are <u>not</u> highlighted.

ואמר ליה רבי יוסי קאי כותיך דאמר מכאן ולהבא מטמא והא רבי יוסי למפרע הוא דאמר מאי למפרע מדרבנן ורבי יוסי מכדי סבר (א)מקצת היום ככולו זבה גמורה דמייתא קרבן היכי משכחת לה כיון דחזיא בפלגיה דיומא אידך פלגיה דיומא סליק לה לשימור אב"א דקא שפעה תלתא תלתא (א) יומי בהדי הדדי ואב"א דחזיא תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה דלא הואי שהות (ב) דסליק ליה למניינא:

הדרן עלך הריני נזיר

מי (ג)אשאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד ואם גילח ליום שלשים יצא הריני נזיר שלשים יום אם גילח ליום שלשים לא יצא (ג)מי בשנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה יום שלשים ואחד ואת השניה יום ששים ואחד גואם גילח את הראשונה יום שלשים מגלח את השניה יום ששים ואם גילח יום ששים חסר אחד יצא וזו עדות העיד רבי פפיים על מי (ד)שנזר שתי נזירות שאם גילח את הראשונה יום שלשים מגלח את השניה (ג) ליום ששים ואם גילח ליום ששים חסר אחד יצא שיום של שלשים עולה לו מן המנין מי שאמר הריני (ד)נזיר גנטמא יום שלשים סותר את הכל רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה הריני נזיר שלשים יום נטמא יום שלשים סותר את הכל הריני נזיר (ה)מאה יום נטמא יום מאה סותר את הכל ר"א אומר אינו סותר אלא שלשים נטמא יום מאה ואחד דסותר שלשים יום רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה:

גמ' מי שאמר הריני נזיר ונטמא יום שלשים סותר את הכל רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה קסבר

רבי יוסי קאי כוותיך: ורבי יוסי מכדי סבר מקצת היום ככולו. דכל האי דקא משנינן לעיל דמכאן ולהבא מטמא שינויי דחיקי נינהו ומיהו שמעתין איתא כרב: זבה גמורה. דבעינן ג' ימים רצופים כדאמר א) מי תלה הכתוב את הזבה בימים היכי משכחת לה:

(ד) והא כיון דחזיא בפלגיה דיומא. ביום שני מחצות ואילך אידך פלגא דמבקר עד חצות עולה לה לשימור כאילו נשמר יום אחד בטהרה והוה לה הפסק: ע"א א] ור' יוסי מכדי שומרת יום כנגד יום ב) כיון דקאמר דטעמא הוי משום דמקצת היום ככולו ג) וכן שמענו כאן מפ"י המור"ה ב] אבל בכילד צולין במסכת פסחים שמעינן דמכאן ולהבא קמיבעיא לן דלר' יוסי זבה גמורה היכי משכחת לה ולא מפ"י המור"ה: איבעית אימא בשופעת. כל ד) היום [תלתא יומי] בהדי הדדי: ואיבעית אימא. שלשה יומי בין השמשות סמוך לשקיעת החמה דכי ראתה בשבת אחר שקיעת החמה הוי טמאה כל יום ראשון וכי חזרה וראתה ביום ראשון שנית סמוך לשקיעת החמה היא טמאה כל יום שני וכן שלישי דלא הויא שהות דטהרה ביני וביני כלל ולא הוי סליק למניינא דשומרת יום כנגד יום דהא לא הואי שהות:

הדרן עלך הריני נזיר

מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד. לרב מתנא כדאית ליה ה) דאנזירות סתם קאי ואין נזירות פחות מל' יום ולבר פדא כדאית ליה דמוקי לה (ה) כגון דנעשה כאומר שלימים וכולה מתני' ו) הכי מפורש בפ"ק לרב מתנא כדאית ליה ולבר פדא כדאית ליה: גמ' ר"א אומר אינו סותר אלא שבעה. כדי שיביא קרבנו בטהרה וכדפרשינן בפרק קמא לבר פדא כדאית ליה דקסבר

זבה גמורה היכי משכחת לה. דמכאן ולהבא מטמינן לה וכל יומא טומאה באפי נפשה היא וכיון דחזיא היא בפלגא דיומא אידך פלגא דיומא הוא קא סליק לה לשימור ואע"פ שלא טבלה בינתים ג] מכי ראתה ביום י"א וביום י"ג וביום ט"ו דלא הויא זבה ואע"ג שלא טבלה בינתים דבעינן שתראה ג' ימים רצופים: הלשון ק"ק אמאי קאמר אידך פלגא דיומא דבקיצור הוה מצי למימר אידך יומא סליק ליה שימור ובדוחק יש לפרש ד] ראתה י"א דכיון דחזיא ביום ב' בפלגא דיומא אידך פלגא דיומא שהיה לפני שראתה סליק ליה שימור וקשה ואמאי לא משכחת לה דרואה שלשה לילות דהשתא היא טמאה בתחילת היום ופי' בקונטרס בכילד צולין (פסחים דף פא.) לפי הדברים למ"ד מקצת היום ככולו ותחילת הלילה תהא נמי ככולה לספירה ובתחילת הלילה סליק לה שימור ואין צריך עלות השחר: ו)ולי נראה דמשנה שלימה היא בפרק תינוקת (נדה דף עב.) ושוין ברואה ה] יום י"א וטבלה לערב [ושמשה] שמטמאין משכב ומושב למפרע ומוכח התם דתחילת הלילה לא הוי שימור ונראה לר"ת דכי היכי דלר' יוסי תחילת יום הוי שימור ה"נ ראתה בלילה סוף היום דלמחר שאינה רואה עולה לשימור דכן לי סוף היום כתחילת היום ובהכי ניחא לישנא כיון דחזאי בפלגא דיומא ו] אידך פלגא דאותו יום עצמו בסופו הוה ליה שימור וצ"ל דודאי בזבה גדולה לא אמר ר' יוסי דיום שלישי יהיה ממנין של ז' של טהרה דהא בפרק תינוקת (שם ד' סט. ושם) קאמר דכותאי יום שפוסקת בו מונה אותו למנין ז' והטעם דמלינו דבסוף הספירה מקצת היום ככולו דזב וזבה טובלין ביום הילכך בזבה קטנה ז] דתחילת הספירה מקצת היום ככולו אבל בתחילת ספירת זבה גדולה שזקוקה לספור ז' אז לא אמרי' בתחילת ספירת' ז' נקיים מקצת היום ככולו: והא דעביד ק"ו (ר"ה דף י.) ומה נדה שאין תחלת יום ח] כסופו דטבלה בלילה מהני סוף יום כתחילתו דלא בעיא כ"א ט] ז' ימים ויום שפוסקת בו [שנה] שתחילתו עולה בסופו אינו דין שסופו עולה בתחילתו לימא זבה גדולה תוכיח דתחילת יום כסופו דטובלת ביום וסופו לאו כתחילתו אלא ודאי רבה לא עביד הקל וחומר אליבא דר' יוסי י] ומיהו לפירוש רש"י ניחא דלא מצי למימר זבה תוכיח):

ומשני דחזיא שלשה יומין סמוך לשקיעת החמה דלא הוי שהות דסליק לה למניינא. לפי [שהם] מסובבין בטומאה בתחילת היום ובסופו וליכא בהם שימור כלל וכן יום שלישי טמא בתחילתו והרי שלשה ימים רצופין טמאין דמקצת יום שלישי ככולו ואין בהן שימור בינתים:

הדרן עלך הריני נזיר

מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד. בפרק קמא (לעיל דף ה:) מייתינן ליה ופי' רב מתנא ובר פדא כדאית להו: שיום ל' עולה לו מן המנין. לרב מתנא עולין למנין ימי נזירות דראשון דמדאורייתא ל' וכן למנין שני עולה לו מדאורייתא דבעינן שלשים דאורייתא ולבר פדא אין צריך למנות נזירות ראשון שכבר נשלם מיום כ"ט ותגלחת ראשונה נעשית ביום ל' כדין תורה ודקאמר במתניתין דיום ל' עולה לו מן המנין היינו לענין נזירות שני כדי שגם תגלחת שניה תהיה ביום ל' שהרי גילח ביום [ששים] חסר אחד:

הריני נזיר נטמא יום ל' סותר הכל. לרב מתנא סותר מן התורה ומביא קרבן טומאה וחוזר ומונה שלשים יום נזירות טהרה ולבר פדא סותר הכל מדרבנן דיום כ"ט נשלם הנזירות וסותר מדרבנן גזירה להיכא דאמר הריני נזיר ל' יום ואינו מביא קרבנות נזיר טמא:

רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה. לבר פדא לא גזרינן ולרב מתנא אליבא דר"א ס"ל מקצת היום ככולו ואפילו נטמא קודם הבאת קרבנותיו ורבנן אית להו דלא אמרי' מקצת היום ככולו אלא היכא דהביא קרבנותיו בטהרה ביום ל' דילא כאילו הביאם ביום ל' ואחד: הריני נזיר ל' יום נטמא יום ל' סותר את הכל. ולא פליג ר"א לרב מתנא דאמר דסתם נזירות ל' יום והכא מיתורא דלישנא דקאמר ל' הוי כאילו אמר שלימים הילכך אפי' לר"א דאמר דמקצת היום ככולו סותר הכל (ולבר פדא דלית ליה מקצת היום ככולו) דהכא אמר ל' הוי ממנין הנזירות כיון שפירש ל' יום וא"ת מ"מ אמאי סותר הכל לר"א הא לר"א דריש לקמן בברייתא דהריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה יכול יסתור הכל ת"ל והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים וזה אין לו אחרונים וה"נ כי נטמא ביום ל' אין לו אחרונים והל"ל דלא סתר הכל וי"ל דכיון דאמר ל' א"כ יום ל' הוי יום מלאת ודרשינן וזאת תורת הנזיר ביום מלאת נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר ולקמן נמי בברייתא גבי נטמא בסוף מאה לא קממעיט להו מוהימים יפלו אלא דאינו סותר כל מאה אבל שלשים יום ודאי סותר כדקתני בסמוך במתני' נטמא יום מאה דלר"א סותר שלשים אבל ברישא כי אמר הריני נזיר סתמא דקאמר ר"א אינו סותר אלא שבעה כי נטמא ביום שלשים לבר פדא ניחא משום דמיום כ"ט פסק מנין נזירותו ויום שלשים אינו יום מלאת כיון דלא אמר שלשים בפירוש וגם לת"ק דסותר אינו אלא מדרבנן לבר פדא ולא מייתי קרבן טומאה ולרב מתנא נמי דקאמר מקצת היום ככולו הילכך יום ל' אינו יום מלאת דהוי כאילו כלה כל אותו יום [כיון] דעשה מקצת בנזירות אבל בסיפא מחשב כאילו אמר שלימים לרב מתנא לא אמרינן מקצת היום ככולו הילכך הוי שפיר יום שלשים מלאת דלכך סותר לר' אליעזר מדרשא דזאת תהיה תורת הנזיר ולמנא

ל' יום שלימים: מי שאמר הריני נזיר ונטמא יום ל' סותר את הכל. לרב מתנא סותר מן התורה ומביא קרבן טומאה לבר פדא סותר מדרבנן אטו היכא דאמר ל' ואינו מביא קרבן טומאה: ור' אליעזר אומר אינו סותר אלא ז' דלא גזר. ולרב מתנא משום דסבר מקצת היום ככולו. ורבנן לית להו מקצת היום ככולו אלא אחר שהביא קרבנותיו: הריני נזיר ל' יום ונטמא יום ל' סותר הכל דכיון דאמר ל' יום בעי' שלימים ולא אמרי' מקצת היום ככולו: ר"א אומר אינו סותר אלא ז' כבדריש לעיל נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזי': נטמא יום ק' ואי' סותר ל'. מדרבנן גזרו שיסתור יום תגלחת אטו יום ק' ולא גזרו שיסתור אלא כסתם נזיר. והה"נ (א)סתם נזיר שנטמא ביום ק"א הוי כנטמא יום ק"ב שאינו סותר: [ר"א אומר] אינו סותר אלא ז'

(א) אולי צ"ל וה"ה בסתם נזיר ל' יום שנטמא ביום ל"א שסותר את הכל אבל סתם נזיר שנטמא וכו'.

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהל' נזירות הל"א סמג עשין קט:
ב ב מיי' שם הל"ב סמג שם:
ג ג מיי' פ"ו שם הל"ג:
ד ד מיי' שם הל"ד:

נוסחת הריב"ן

א) מר: ב) בין: ג) היום ככולו א"כ משום דקסבר דמכאן ולהבא היא מטמאה זבה דמתייא קרבן היכי משכחת לה וה"נ מיבעיא לן בכילד צולין דאליבא דר' יוסי דאמר דמכאן ולהבא היא מטמאה זבה גמורה דמתייא קרבן היכי משכחת לה הס"ד והשאר ליתא: ד) כל שלשה גבי הדדי ואב"א דחזאי כל תלתא יומי סמוך לבין השמשות לשקיעת החמה דכי ראתה בשבת בסמוך לשקיעת החמ' הויא טמא' כל יום ראשון וכן כי ראתה ביום ראשון בסמוך לשקיעת החמה וביום שני בשקיעת החמה הויא לה טמאה כל הלילה וכל היום דהיום הולך אחר הלילה והויא לה זבה גמורה משום דלא הוה לה שהות דטהרה ביני וביני כלל וסלקי לה למניינא דשומרת יום כנגד יום וכ"ן שמענ"ו כא"ן מפ"י המור"ה אבל בכילד צולין במסכת פסחים שמענו דהואיל ובין השמשות ספק יום ספק לילה ואינו יודע אם בין השמשות יום הוא הלכך הואיל וראתה כל בין השמשות בג' ימים בין אם אתה אומר שבין השמשות לילה או אתה אומר שהוא יום הוו להו תלתא יומין רצופין שלא היתה לה שעת הטוהר כלל הס"ד והשאר ליתא בכ"י: ה) דבנזירות: ו) דהכא:

פי' הרא"ש

ור' יוסי מכדי קסבר מקצת היום ככולו זבה גמורה היכי משכחת לה. כיון דחזיא בפלגא דיומא סליק לה שימור כשראתה ביום א' וביום ב' תחלת יום ב' הוי שימור ליום ראשון וטהרה מאותה ראיה וכשרואה אח"כ מכאן ולהבא היא טמאה ולא מצטרף בהדיה יום ראשון להיותה זבה: כגון ששפעה ג' ימים ולא היה לה טהרה בינתים לשימור: ואי בעית אימא כגון דחזאי ג' יומי סמוך לשקיעת החמה. שהתחילה קצת מבעוד יום וראתה עד הלילה נמצאת בכל יום טמאה תחלתו וסופו ולא סליק לה שיעור:

סליק פירקא

פרק שלישי

מי שאמר הריני נזיר מגלח ליום ל"א. לרב מתנא דאמר סתם נזי' כ"ט יום הילכך מגלח יום ל"א. ולבר פדא סתם נזי' כ"ט יום והיה לו לגלח יום ל' אלא כדמפרש לעיל נעשה כאומר שלימים: ואם גלח יום ל' יצא לבר פדא ניחא דמדאורייתא דינא הכי לגלח יום ל' ולרב מתנא מפ' לעיל משום דמקצת היום ככולו. הריני נזיר ל' יום אם גילח יום ל' לא יצא. אף בר פדא מודה בהא כיון דאמר ל' יום דבעי'

מסורת השׁ"ס

גמ' א) לעיל ה: וש"נ ב) לעיל ה: ג) שם ו. ד) גם זה שם ה) שם: תוס' ו) צ"ל ולא ז) [וע"ע תוס' פסחים פא. ד"ה א"נ וכו' ומש"כ שם על הגליון]

הגהות הב"ח

(א) גמ' תלתא יומי. נ"ב עיין בנדה דף לג:
(ב) שם דלא הואי שהות דלהוי סליק ליה למניינא:
(ג) במשנה מגלח את השניה יום ששים ואם וכו' שיום שלשים עולה כצ"ל ותיבת של נמחק:
(ד) רש"י ד"ה זבה וד"ה והא הד"א:
(ה) רש"י ד"ה מי שאמר וכו' דמוקי לה דנעשה כאומר וכו' מתניתין דהכא מפורש בפ"ק כצ"ל ותיבת כגון נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה והא כיון וכו' ור"י מכדי שומרת יום כנגד יום. וכ"כ וכוונתו בזו לפר"ת בתוס' כאן: ב] בא"ד אבל בכיצד צולין במס' פסחים שמעינן דמכאן ולהבא. נ"ב ר"ל כיון דבפסחים שם מפורש להדיא דפריך לר"י למאי דסבר מכאן ולהבא וכו' א"כ גם כאן הפירוש כן ואין צורך השמא למ"ש רש"י בד"ה ור"י מכדי וכו' שדבריו שם הם רק לפירוש המורה ולכן חזר בו רש"י מדבריו ודו"ק: ג] תוס' ד"ה זבה גמורה וכו'. ואע"פ שלא טבלה בינתיים מכי ראתה ביום י"א וביום י"ג וביום ט"ו. מן תיבת מכי עד ט"ו נמחק. וצ"ל כמו ראתה ביום א' וביום ג' וביום ה' ר"ל תוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה ראתה כן עכ"ל א"מ: ד] בא"ד ובדוחק יש לפרש ראתה י"א. ראתה י"א נמחק וצ"ל דראתא למימר ראתה יום א' כצ"ל א"מ: ה] בא"ד ושוין ברואה יום. מלת יום נמחק. וצ"ל תוך י"א כצ"ל: ו] בא"ד אידך פלגא דאותו יום עצמו. נ"ב חזו גם ל"ג כוונת הענין אמר שפרש"י בשם המורה יעו"ש ודו"ק: ז] בא"ד הלכך בזבה קטנה בתחילת וכו' כצ"ל: ח] בא"ד ומה נדה שאין תחלת יום עולה בסופו דטבילה כצ"ל: ט] בא"ד דלא בעי' כ"א ז'. נמחק תיבת ז' וג"כ ר' ימים כצ"ל: י] בא"ד ומיהו לפי' רש"י. נ"ב עי' על דבריהם בזה בחידושים בס"ד:

The highlighted sections of תוספות are the parts that are **not** a פירוש.

קסבר ר"א א)כל אחר מלאת שבעה סותר הריני נזיר שלשים יום ונטמא יום שלשים סותר את הכל לא פליג ר"א דאמר שלימין הריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה סותר את הכל ר"א אומר אינו סותר אלא שלשים וכולה כדהוינן בה אליבא דבר פדא ורב מתנא: **מתני'** אמי שנזר והוא בבית הקברות אפי' גהיה שם ל' יום אין עולין לו מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה ביצא ונכנס עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה ר"א אומר לא בו ביום שנאמר אוהימים הראשונים יפלו עד שיהו לו ימים ראשונים: **גמ'** איתמר ס)מי שנזר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אמר ג)נזירות חלה עליו ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו ר' יוחנן אמר נזירות חלה עליו סבר מיתלא תליא וקיימא כיון דמשכחא טהרה חיילא ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו אי הדר ואמר חיילא עליה ואי לא לא איתיביה ר' יוחנן לר"ל מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' היה שם שלשים יום אין עולין מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה קרבן טומאה הוא דלא מייתי הא מיחל חיילא עליה א"ל אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן איתיביה ד)דמי שהיה טמא ונזר אסור לגלח ולשתות יין וליטמא למתים ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים ה"ז סופג את הארבעים אי אמרת בשלמא חיילא היינו טעמא דסופג את הארבעים אלא אי אמרת לא חיילא אמאי סופג את הארבעים הכא

דקסבר ר' אליעזר אחר מלאת הוא שאין נזירות אלא כ"ט ולכך אינו צריך לסתור אלא ז' א) וכדאמרינן נמי קים להו לרבנן דאין תגלחת כדי לכוף ראשו לעיקרו בפחות מז' יום ולרב מתנא כדאית ליה דטעמא דר' אליעזר משום דמקצת היום ככולו: **נטמא יום שלשים** סותר את הכל ולא פליג ר' אליעזר דהא קאמר שלימין. ואפילו לבר פדא דאכתי תוך מלאת קרינא ביה: **נטמא ביום מאה סותר את הכל.** דתוך מלאת קרינא ביה: **רבי אליעזר אומר לא סותר אלא שלשים.** כדאמר ר"ל בפ"ק (לעיל ד' ו:) דטעמא דר' אליעזר משום דקאמר קרא זאת תורת הנזיר ביום מלאת התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר ואפי' בנזירות מרובה: **וכולה.** טעמא דמתניתין עד השתא כדהוינן בה אליבא דבר פדא ורב מתנא בפ"ק (ד' ה וד' ו)ב): **מתני'** **מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' הוא עומד שם שלשים יום אינן עולין לו מן המנין.** כלומר אין עולין לכך ג) שתהא חלה עליו אותו נזירות שקיבל כשנטמא ואין מביא קרבן טומאה: ד) **יצא ונכנס.** כגון שהזה ושנה וטבל כדמפרש בגמרא ואח"כ נכנס עולים לו למנין נזירות דכיון [שהזה] ושנה וטבל ביום שביעי שלו מביא קרבן על הטומאה: **רבי אליעזר אומר לא בו ביום.** כשהזה ושנה וטבל אם נכנס ה) אינו מביא קרבן טומאה עד ו) שיעבור עליו ב' ימים ז) בטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו אימתי לכשאני קורא ח) מקרא זה שיהיו לו ימים הראשוני' ט) דטהרה ואין ימים פחותים משנים: **גמ'** **איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אומר נזירות חל עליו.** דקסבר דהאי מאן דמקבל נזירות בבית הקברות מיתלא תליא וקיימא וכיון דמשכחת טהרה דהיינו לאחר שיזה וטבל חיילא עליה אע"ג דלא הדר אמר אני אקבל עלי מה שאמרתי כשהייתי עומד בבית הקברות: **ור"ל אמר.** אי הדר אמר אהא כמו שקבלתי י) בבית הקברות חייל עליה ואע"ג דלא כ) מפרש אהא נזיר ואי לא לא שאם נטמא למתים ושותה יין אין בכך כלום: **א"ל.** מסקנא דמתניתין בהכי הוי דמי שנזר בבית הקברות אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן טהרה ליסתור ולהביא קרבן טהרה לפי שאין נזירות חל עליו כלל: **מי שהיה טמא ונזר.** דהיינו נמי מי שעומד בבית הקברות:

הכא

ולתנא קמא דאמר הכל סותר בנזיר סתמא לרב מתנא הוי מן התורה דהוי ממנין הנזירות ומקצת היום ככולו א] דאמרי רבנן היכא [דלא] נטמא: הגה"ה ובסיפא דהריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה סותר [שלשים] לרבי אליעזר מדרשא דזאת תהיה וגו' וצ"ל לרב מתנא מאי שנא מרישא כי נדר סתם ונטמא יום שלשים דחשבינן ליה לרבי אליעזר אליבא דרב מתנא כנטמא אחר מלאת ומשום מקצת היום ככולו הכי נמי כי נדר מאה יום נחשביה ליום מאה כאחר מלאת דנימא מקצת היום ככולו (הריני נזיר מאה דליכא יתור) ותירצו התוספות לעיל (דף ו:) דמיירי דאמר הריני נזיר מאה יום שלימים ובזה ניחא דהשתא ליכא למימר מקצת היום ככולו ב] בסיפא והסוגיא מתיישבת בפ"ק (שם) דמייתי הך דנזיר ג] שלשים ונטמא יום שלשים כו' סותר הכל בשלמא לרב מתנא אלא כו' א"ל בר פדא אימא סיפא ר' אליעזר אומר אינו סותר כי אם ז' והשתא היכי מוכח לעולם אימא לך משך נזירות ל' והא דאינו סותר כי אם ז' לר"א [משום] דאין כאן ימים אחרונים ולרב מתנא נמי מאי דוחקיה דסבר דמקצת היום ככולו לימא טעמא דר"א משום דליכא ימים אחרונים ולמאי דפרישי' ניחא דאם היה יום שלשים ממנין הנזירות לבר פדא ולרב מתנא נמי אי לאו דאמרינן מקצת היום ככולו היה סותר הכל מדרשא דזאת תורת הנזיר ע"ד כא"ן הגה"ה: זאת הגה"ה ממורי רבינו יצחק בהר' יצחק זצ"ל. נראה דלכ"ע בין לרב מתנא ולבר פדא קרא דזאת תורת הנזיר וקרא דימים הראשוני' איירי במאה שלימים. נראה דלפי הגה"ה זאת ר"ל דלא בנזירות מועטת דרשא דזאת כדפרישי' בפ"ק (גם זה שם) בשם מהר"ף נ"ע וכן דרשא דקרא דמן הימים הראשונים מכלל דאיכא אחרונים [לא] דרשינן בנזירות מועטת אלא בנזירות ארוך דלמאה יום ובהכי נמי מתיישב הסוגיא:

ה)**הריני** נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר הכל. שהוא אחרון של נזירותו ולרבנן לא אמרינן מקצת היום ככולו היכא דנטמא ולא הביא קרבנותיו: **ולרבי אליעזר אינו [סותר] אלא שלשים.** מן הדין היה לו לסתור הכל לבר פדא דלא אמרינן מקצת היום ככולו ולרב מתנא נמי פרשינן בפ"ק דאמר שלימים והיה לו לסתור את הכל אלא מדרשא דזאת תורת הנזיר גזירת הכתוב הוא דאינו סותר אלא ל' יוםד]: **נטמא ביום ק"א סותר שלשים.** מדרבנן בעלמא הוא ולכך אינו סותר אלא שלשים דהואיל ויום ק"א יום תגלחת ויום הבאת קרבנותיו גזרי' אטו היכא דנטמא ביום שלשים היכא דאמר הריני נזיר סתמא והוי ה] (כמו) יום שלשים יום תגלחת מה"ת לרב מתנא משום דאמר מקצת היום ככולו ולבר פדא שמיום כ"ט נשלם הנזירות וביום שלשים מגלח מה"ת ואם נטמא ביום שלשים סותר לרב מתנא מה"ת וגזרי' יום ק"א אטו יום שלשים ולבר פדא ביום שלשים סותר מדרבנן אטו היכא דאמר הריני נזיר שלשים וכן נטמא ביום ו)אחד ומאה שהוא יום תגלחת גזרו אטו יום ל' דאי לא הא לא קיימא הא שגם יום ל' הוא יום תגלחת וה"ה לעיל הוה מצי למיתני הכי גבי ס)הריני נזיר נטמא יום ל"א דסותר הכל מדרבנן [אבל] ודאי נטמא יום ק"ב אינו סותר שלשים רק [שבעה] שיטהר ויביא קרבנותיו: **ור"א אומר אינו סותר אלא ז'.** דלא גזר יום ק"א אטו יום ל' דביום ל' גופיה לא סתר לר' אליעזר ו] ואע"ג דלבר פדא דאמר הריני נזיר סתמא ונטמא יום ז)אחד דנזירותו פסק כבר מיום כ"ט ויום ל' הוי תגלחת מה"ת אבל יום ל' ואחד הוי יום דבתר תגלחת והוי [כמו] ק"ב: **מי שנדר והוא בבית הקברות.** וה"ה אם היה טמא ונדר ובגמ' מדמה להו: **ואפי' היה שם ל' אין עולין לו מן המנין.** לענין דמונה והולך דאינו מביא קרבן טומאה דרחמנא מיעטיה מקרבן [כדמפרש] בגמרא אבל הא פשיטא דהימים אינן עולין דאפי' מנה בטהרה ונטמא סותר את הראשונים וכ"ש שאין עולין לו כי טמא מעיקרא: **יצא ונכנס עולה לו מן המנין.** מפרש בגמ' יצא ונכנס והזה ושנה ונכנס בו ביום שטבל בשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא סותר אותו מנין ומתחייב (אותו) קרבן טומאה דבאותו יום עצמו מתחיל נזירות טהרה ובגמרא פליגי ר' יוחנן ור"ל כשנטהר אם צריך לחזור ולקבל נזירות או סגי ליה במה שקיבל בימי טומאתו: **ר"א אומר לא בו ביום.** כלומר אם נכנס בו ביום שנטהר אין מביא קרבן טומאה עד יום שני שהתחיל הטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו דבעינן בסותר שיסתור ב' ימים דלא מביא קרבן טומאה וה"ה דמצי למיתני פלוגתייהו בנזיר טהור שנטמא ביום ראשון של קבלת נזירותו ז] וביום נטמא בתחילה דלרבנן מביא קרבן טומאה ולר"א אינו מביא קרבן טומאה אלא מונה ז' ימי טומאה ומזה ושונה וטובל ומונה כ"ט יום ליום הראשון שמנה ומגלח ביום ל' שהוא ל' ואחד לנזירותו: ח)**גמ' קסבר ר"א כל אחר מלאת ז' סותר.** ולכך אומר דהריני נזיר סתם ונטמא יום שלשים [דאינו] סותר דלאחר מלאת הוא לרב מתנא משום דאמר מקצת היום ככולו ולבר פדא מיום כ"ט נשלם נזירותו: **לא פליג ר"א דאמר שלימים.** לרב מתנא חשיב ליה כאילו אמר שלימים ולא אמר מקצת היום ככולו הילכך סותר הכל ולבר פדא נמי כי אמר שלשים חשיב כאילו אמר שלימים דלא אמר מקצת היום ככולו הילכך לא פליג ר"א כלל: **רבי יוחנן אמר נזירות חלה עליו.** לכל מילי ולוקה בעודו שם אטומאה אם התרו בו לצאת ממנו (יוצא) ואתגלחת ואשתיית יין וכשיטהר אין צריך לחזור ולקבל עליו נזירות: **מיתלא תליא וקאי.** ח] ומ"מ נ"ל דאסור: **וכי משכחת טהרה חייל.** פירוש דין נזירות טהרה לענין הבאת קרבן. מיתלא תליא וקאי עד שיצא משם ויטהר וכי יטהר חייל ממילא עליה לענין הבאת קרבן ובקילור הוה מצי למימר דחייל עליה נזירות מהשתא ולקי על תגלחת ויין וטומאה: **ור"ש לקיש אמר אין נזירות חייל עליה.** בעודו טמא עד שיטהר ואז יצטרך לחזור ולקבל עליו הנזירות ובקונטרס פי' דבקבלה מועטת סגי ט] לומר יחול עליו הנזירות אומר הריני כמו שנדרתי ובפ"ק דנדרים (דף ז.) אמרי' לר"ל דעובר בבל תאחר אם אינו מקבל נזירות עליו מיד כשיטהר: **קרבן טומאה הוא דלא מייתי.** דמעטיה קרא לקמן הא מיחל חייל עליה נזירות לענין דלקי אטומאה אתגלחת ואיין: **א"ל אינו בתורת טומאה.** דלא חייל נזירות כלל:

הכא

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ו מהל' נזירות הל' ח:
ו ב מיי' שם הל' י:
ז ג מיי' שם הל' ז ח:
ח ד מיי' שם ה"ו:

נוסחת הריב"ן

א) כדי שיביא קרבנו בטהרה וכדאמרן נמי כו': ב) בכ"י כתוב כאן בזה"ל. גליון נטמא יום ק' וא' קודם שיקריב קרבנותיו סותר לפי שצריך לגלח תגלחת טומאה לאלתר ואח"כ מגלח תגלחת טהרה בסוף ל' יום שאין תגלחת טהרה פחות מל' יום הלכך סותר ל' יום ותו לא משום דהוי נזיר שלכו לו ימיו וה"ה כי נטמא יום ל"א סותר את הכל ולר' אליעזר סותר ז' והכי תנינן בתוספתא ר' אליעזר אומר אין סותר אלא ז' דקסבר כל אחר מלאת ז' ותו לא כדי שיקריב קרבנותיו בטהרה דקסב' רבי אליעזר כי נטמא אחר מלאת אין צריך לגלח תגלחת טומאה אלא מונה ז' ומגלח תגלחת טהרה: ג) שתהא נזירות חלה עליו כדי להביא קרבן טומאה על שנטמא בבית הקברות הס"ד והשאר ליתא: ד) בכ"י ליתא בזה"ל יצא ונכנס אבל אם יצא והזה ושנה וטבל מיד חלה עליו אף אותו נזירות שקבל כשנטמא שאם לאחר מכאן נכנס עולין לו למנין נזירות מכיון ששנה וטבל ביום שביעי שלו שמביא קרבן על הטומאה הס"ד והשאר ליתא בכ"י: ה) (אינו) ליתא בכ"י: ו) שיעברו: ז) ב' ימים ויהא עומד בשלישי שנאמר והימים כו': ח) קורא כל מקרא: ט) הראשונים הס"ד והשאר ליתא בכ"י: י) עלי: כ) אמר:

פי' הרא"ש

ר"א לטעמי' דאפי' ביום ל' לא גזרי': [מתני'] מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' שהה שם ל' יום וכו' ואינו מביא קרבן טומאה דכי כתיב קרבן טומאה בנזיר טהור שנטמא כתיב. וה"ה טמא שנזר: יצא ונכנס כלומ' והזה עליו ג' וז' [וטבל] ומיד אחר הזאה וטבילה מתחיל נזירותו. אם נכנס בבית הקברות אפי' בו ביום מביא קרבן טומאה: ר"א אומר לא בו ביום. שנאמר והימים הראשונים יפלו לאשמועינן דסותר כל מה שמנה: איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר"י אומר נזירו' חלה עליו ליאסר ביין ותגלחת ואם א"ל אל תנזור תזר או אחר שנזר התרו ביה לצאת ולא יצא לוקה אבל קרבן נזי' לא מייתי כל זמן שלא חלה עליו נזי' טהרה. מיתלא תליא וקיימא. נזירות טהרה תלויה ועומדת ולכשיצא מיד תחול ואינו צריך לקבל עליו שנית. ור"ל אמר אי הדר אמר חיילא עליו לכשיצא ויטהר. ומיהו מוטל עליו לצאת ולקבל כדמוכח פ"ק דנדרים וכן א)לר' יוחנן כדי שיחול עליו נזי' טהרה. ונראה דלר"ל נמי אינו צריך קבלת נזי' גמורה אלא אומר הריני בנזירי: הא מיחל חיילא. דאי לא חיילא מה שייך למתני אינו מביא קרבן טומאה הא לא חלה עליו נזי' כלל: א"ל אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן. הה"ק אין עולין לו מן המנין ב)לנזי' כלל שאם נטמא אח"כ אע"פ שטהר לא לקי ואינו מביא קרבן טומאה עד שיטהר ויקבל עליו נזי':

א) ר"ל דגם לר"י איכא לאו דבל תאחר מלבד הלאו דטומאה. ב) אולי צ"ל דלא חייל נזירות כלל שאם נטמא.

מסורת הש"ס

גמ' א) לקמן לט: מז. סג: ב) פ"א הוא ג) [נדרים ז.] ד) [תוספתא פ"ג] תוס' ה) מכאן עד ד"ה מי שנדר שייך לע"א. ו) צ"ל מאה ואחד ז) נ"א ל' ס) שייך לעיל קודם ד"ה מי שנדר

גליון הש"ס

גמ' מי שנזר וכו'. עיין נדרים דף ד ע"א: תוס' ד"ה נטמא כו' הריני נזיר נטמא יום ל"א. ע' לעיל ו' ע"א תד"ה נטמא ודף יד ע"ב ד"ה לוקה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בא"ד (בתוס' שמעבר לדף) ומקצת היום ככולו דאמרי רבנן היכא דלא נטמא. מן תיבת דאמרי עד תיבת נטמא נמחק. ונ"ב לא אמרי רבנן כצ"ל א"מ: ב] בא"ד הגה"ה ובסיפא וכו' ובזה ניחא דהשתא ליכא למימר מקצת היום ככולו בסיפא והסוגיא. מלת בסיפא ואות ו' מן תיבת והסוגיא נמחק ונ"ב ובהכי הסוגיא מתיישבת בפ"ק (שם) כצ"ל: ג] בא"ד דמייתי הך דנזיר שלשים. נמחק מלת שלשים ונ"ב סתם כצ"ל: ד] ד"ה ולר"א אינו סותר וכו' אלא מדרשא דזאת תורת הנזיר גזירת הכתוב הוא דאינו סותר אלא שלשים יום מכי נטמא יום מאה כצ"ל א"מ: ה] ד"ה נטמא ביום ק"א סותר שלשים וכו' היכא דאמר הריני נזיר סתמא והוי נמי כצ"ל: ו] ד"ה ור"א אומר אינו סותר וכו' דביום שלשים גופיה לא סתר לר"א ואע"ג. נמחק ואע"ג ונ"ב ואפי' לבר פדא באמר הריני נזיר סתמא ונטמא יום ל' דנזירותו כצ"ל: ז] ד"ה ר"א אומר לא בו ביום וכו' ביום ראשון של קבלת נזירותו וביום נטמא. מי' וביום נטמא נמחק ונ"ב וכיון דנטמא כצ"ל א"מ: ח] ד"ה מתלי תלי וקאי ומ"מ נ"ל מיבום ומ"מ נ"ל נמחק. ונ"ב ומש"ה פ"ל דאסור כצ"ל א"מ: ט] ד"ה וריש לקיש אמר כו' ובקונט' פי' דבקבלה מועטת סגי לחול עליו כצ"ל:

תורה אור

גמ' א] וְהִזִּיר לַיָי אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: (במדבר ו, יב)

The highlighted sections of תוספות are the parts that are **not** a פירוש.

קושיות פשוטות.
מתורת בריסק.
מילי דאגדה.
סיכום. עומק הדף

הרב משה דרייפוס שליט"א
והרב פנחס ענגלאנדער שליט"א

For questions and comments, please contact
Rabbi Dreyfuss (848-224-5831)

דף טז

פרשת חיי שרה

מתורת בריסק

אם נזיר שנטמא עובר באיסור בל יחל

איתא בברייתא, 'ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים הרי זה סופג את הארבעים'. והעיר הבית הלוי (ח"א סי' יז), למה לוקה רק מ', הא לכאו' יש להלקותו פ', שהרי עובר בב' לאוין, איסור טומאת מת לנזיר ואיסור בל יחל, כמו נזיר ששתה יין שעובר בבל יחל כמבואר בגמ' נדרים (ג:).

תירץ הבית הלוי, דנזיר שנטמא אינו עובר בבל יחל, משום שנסתר נזירותו וצריך לחזור ולמנותה מחדש, ונמצא שלא חילל דברו. אבל נזיר ששתה יין או גילח עובר בבל יחל, משום דלא נסתר נזירותו.

עפי"ז תירץ הבית הלוי, דברייתא קתני לוקה מ' מחמת הציור של נזיר שנטמא למתים, שבכה"ג אינו לוקה פ' אלא מ', אבל אין הכי נמי, נזיר שגילח או שתה יין לוקה פ' ולא רק מ'.

★ ★ ★ ★ ★

מילי דאגדה

מוסר השכל מאיסור טומאת מת דנזיר

הבעל הטורים (במדבר ו, ו) ביאר טעם איסור טומאת מת לנזיר, שאיש קדוש כמו נזיר, ששורה עליו קדושת השכינה מחמת נזרו, יזהר שלא יוכל שום אדם לחשדו ולומר שהוא דורש אל המתים, ולפיכך לא יטמא כלל למתים, עיי"ש.

ואמר הגה"צ רבי ליב חסמן (אור יהל פרשת נשא) שחזינן מכאן דבר נורא ואיום. שאף באיש כזה שהגיע למדריגה גבוה של קדושת נזירות, ומסתמא גם קודם לזה היה איש קדוש ביותר, אעפ"כ יתכן ליפול מרום המעלות עד למדה גרוע ביותר, עד שידרוש אחר המתים, ולפיכך הוצרך להיזהר שלא יחשדוהו הבריות שהגיע לידי כך.

ויש לנו ללמוד מכאן עד כמה מוטל על כל אדם לפחד תמיד פן יחזק עליו יצרו ויתקפהו להפילו רח"ל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא.

קושיות פשוטות

תוס' (ד"ה נטמא), גזרינן אטו היכא דנטמא ביום שלשים היכא דאמר נזיר סתמא

<u>קושיא:</u>

צ"ב, למה לא גזרו דסותר ק' יום אטו נזיר שקיבל נזירות של ק' יום ונטמא ביום ק'.

<u>תירוץ:</u>

בספר תפארת ציון (ד"ה גזרינן), דבכל מקום גזרו חז"ל אטו דברים שביחים ולא אטו דברים שאינם שביחים, והרי נזירות של ק' יום אינה שביחה כל כך, ולכך לא גזרו אטו ציור כזה. [וע"ע בספר ארזי הלבנון (הע' קט) שהביא בשם הבאר משה לבאר באופן אחר].

משנה, מי שנזר והוא בבית הקברות

<u>קושיא:</u>

הקשה בספר הפלאות נדרים (נדרים ד.), למה חלה נזירות כזו, הרי אסור לקבל נזירות כזו, כיון שעובר מיד באיסור טומאת מת, וידוע הכלל דכל מה דאמרה תורה לא תעביד אי עביד לא מהני.

<u>תירוץ:</u>

הנזר אברהם (ד"ה ונראה) תירץ, דלא שייך כאן הכלל של אי עביד לא מהני, משום דא"א לומר על קבלת הנזירות 'אמרה תורה לא תעביד', דהא עצם קבלת הנזירות אינה אסורה, אלא הטומאה היא האיסור. [וע"ע בהפלאות נדרים (שם) ובחי' חת"ס (שבועות יז.) שתירצו בדרכים אחרים].

משנה, אפילו היה שם ל' יום אין עולין לו מן המנין

<u>קושיא:</u>

הקשה התוס' רי"ד (ד"ה מי), הא פשיטא שאין עולין לו ימי הטומאה, שהרי טומאה סותרת ימי הנזירות.

<u>תירוץ:</u>

תירץ התוס' רי"ד, שאם היה טמא למשך ל' ימים, ובכל אלו הימים היה נוהג שאר איסורי נזירות כמו תגלחת ויין, היה אפשר לומר שימים אלו עולים לימי נזירות, קמ"ל תנא דמתני' שאף בכה"ג אין עולים לו. [וע"ע בתוס' (ד"ה ואפילו) שנקטו שבאמת אין שום חידוש בדין זה].

סיכום על הדף
(על פי התוספות)

זבה גמורה לפי ר' יוסי

- לר' יוסי, אשה נעשית זבה גמורה בב' אופנים: א. אם שופעת ג' ימים כל היום. ב. אם ראתה ג' ימים סמוך לשקיעת החמה ובבין השמשות שביניהם.
- אבל אם ראתה באמצע היום, תחילת כל יום נחשב שימור ליום אתמול, דמכאן ולהבא נטמאת.

פרק ג' (מי שאמר)

משנה

אימתי נזיר מגלח

- נזיר סתם, לכתחילה הוא מגלח ביום ל"א, ואם גילח ביום ל' יצא בדיעבד.
- [לר' מתנא, סתם נזירות ל' יום, ולכן לכתחילה מגלח ביום ל"א, ובדיעבד אם גילח ביום ל' יצא, דמקצת היום ככולו. לבר פדא, סתם נזירות כ"ט יום, ולכתחילה מגלח ביום ל"א מדרבנן משום גזירה אטו האומר 'הריני נזיר ל' יום'].
- 'הריני נזיר ל' יום', אם גילח ביום ל' לא יצא כלל.
- נזיר סתם שקיבל ב' נזירות זו אחר זו, לכתחילה הוא מגלח לנזירות א' ביום ל"א, ולנזירות ב' ביום ס"א. ואם גילח ביום ל', לכתחילה הוא מגלח לנזירות ב' ביום ס', ובדיעבד אם גילח ביום נ"ט יצא.

נזיר שנטמא

- 'הריני נזיר ל' יום', ונטמא ביום ל', לכו"ע סותר הכל.
- נזיר סתם, ונטמא ביום ל', לת"ק סותר הכל, [לר' מתנא מן התורה, ולבר פדא מדרבנן], ולר"א אינו סותר אלא ז'.
- 'הריני נזיר ק' יום', ונטמא ביום ק', לת"ק סותר הכל, ולר"א סותר ל' [ודרש כן מגזירת הכתוב].
- 'הריני נזיר ק' יום', ונטמא ביום ק"א, לת"ק סותר ל', לר"א אינו סותר אלא ז'.

משנה

- נזר בבית הקברות, אינו מביא קרבן טומאה לאחר טהרתו.
- נטמא ביום א' למנין נזירות טהרה, לת"ק מביא קרבן טומאה, לר"א אינו מביא קרבן טומאה, משום שטומאתו לא סתרה 'ימים הראשונים'.

גמרא

נזר בבית הקברות, מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש

- לר' יוחנן, נזירות חלה עליו, ולוקה מיד על תגלחת ויין, וכן על טומאה אם התרו בו לצאת ולא יצא.
- לריש לקיש, נזירות אינה חלה עליו, ואינו לוקה כלל, וכשיטהר צריך לחזור ולקבל נזירות.

For questions and comments, please contact Rabbi Dreyfuss (848-224-5831)

עומק הדף

תוכן הענינים

א. 'הריני נזיר ל' יום אם גילח ליום ל' לא יצא', ג' מהלכים
ב. נטמא ביום ל', למה לא אמרי' מקצת היום ככולו
ג. ביאורו של הגרי"ז בדברי ר' יוחנן 'מיתלא תליא וקיימא'
ד. לפי ריש לקיש למה סגי בקבלה מועטת

א) 'הריני נזיר ל' יום אם גילח ליום ל' לא יצא', ג' מהלכים

א. משנה

ברישא דמתני' מובא ב' ציורים דומים, ודינם שונים. א. האומר 'הריני נזיר', לכתחילה מגלח ביום ל"א, אך בדיעבד אם גילח ביום ל' יצא. ב. האומר 'הריני נזיר ל' יום', אף בדיעבד אם גילח ביום ל' לא יצא. וכבר האריכה הגמ' לעיל (ה:) לבאר דינים הללו.

ב. מחלוקת ר' מתנא ובר פדא

הגמ' לעיל (ה:) מביאה מחלוקת בין ר' מתנא ובר פדא בדין סתם נזירות, בר פדא סובר שהוא כ"ט יום, ור' מתנא סובר שהוא ל' יום. ולדינא קיי"ל כר' מתנא שהוא ל' יום. ומבארת הגמ' משנה דידן אליבא דר' מתנא, שאם גילח ביום ל' יצא בדיעבד משום דאמרי' מקצת היום ככולו, אך לגבי 'הריני נזיר ל' יום' לא יצא בדיעבד, משום דאיירי 'באומר שלימין'. ומצינו ג' מהלכים לבאר כוונת הגמ', כמו שיתבאר.

ג. תוס' והרא"ש

הרא"ש (ה:) פירש, שהמשנה מיירי בציור שאמר להדיא 'הריני נזיר ל' יום שלימים', ולכן לא אמרי' מקצת היום ככולו. ובתוס' (ה: ד"ה משני) פירשו דלא איירי במי שאמר להדיא 'שלימים', אלא שאנו מדייקים מדבריו שכך היא כוונתו, דהא אמר 'הריני נזיר ל' יום', והמילים 'ל' יום' הם מיותרים, דסתם נזירות ל' יום לר' מתנא, וע"כ כוונתו להוסיף איזה דבר, ומסתמא כוונתו להוסיף 'שלימים'.

ד. הרמב"ם

אולם בחי' מרן רי"ז הלוי (הל' נזירות פ"ד ה"א) כתב לדייק מדברי הרמב"ם בפירוש המשניות (ריש פ"ג), שלא פירש כמו התוס' והרא"ש, אלא סובר הרמב"ם שכל עיקר הדין של מקצת היום ככולו שייך רק לגבי סתם נזירות, אבל היכא דאמר מספר ימים מסויים, לא נוהג כלל הדין של מקצת היום ככולו.

ה. ביאור הגרי"ז

וביאר הגרי"ז (שם) טעמו של הרמב"ם, דס"ל שדין מקצת היום ככולו מהני רק לענין להפקיע חלות הנזירות, אך לא מהני לענין שנחשב כאילו כבר נגמר יום ל' באמצע היום, ולכן אם אמר מספר ימים מסויים, א"א להפקיע חלות הנזירות עד שיגמר מספר הימים, והיינו בסוף היום האחרון.

ו. נפקא מינה

וכתב הגרי"ז (שם), שיש נפק"מ בין השיטות, לגבי האומר 'הריני נזיר ק' יום', שלפי דעת התוס' בכה"ג אין לדייק שכוונתו להוסיף 'שלימים', דהא ליכא ייתור הלשון, ולפי הרא"ש הא לא אמר להדיא ק' ימים שלימים, ולכן לדעתם בכה"ג אמרי' מקצת היום ככולו. אך לפי הרמב"ם לא אמרי' מקצת היום ככולו, כיון שאמר מספר ימים מסויים.

ב) נטמא ביום ל', למה לא אמרי' מקצת היום ככולו

א. משנה

מובא במשנה, 'נטמא יום ל' סותר את הכל'. [ור"א חולק וסובר שאינו סותר]. ולפי ר' מתנא דסתם נזירות ל' יום מובן שפיר הטעם דסותר, דנטמא באמצע הנזירות, דיום ל' הוא מימי הנזירות.

ב. קושיית הראשונים

הקשו הראשונים, למה לא אמרי' מקצת היום ככולו וא"כ נחשב שנגמרה הנזירות קודם שנטמא. ומצינו ב' מהלכים בזה, כמו שיתבאר.

ג. מהלך א', התוס'

התוס' לעיל (ו. ד"ה נטמא) תירצו, דלא אמרי' כאן מקצת היום ככולו משום דלא הביא קרבנותיו, ורק לאחר שהביא קרבנותיו הוא דאמרי' מקצת ככולו. [ודנו האחרונים בביאור דבריהם, עי' במרומי שדה (על התוס' שם), ובחי' ר' מאיר שמחה (על התוס' שם)].

ד. מהלך ב', הרמב"ם

הרמב"ם בפירוש המשניות (ריש פ"ג) תירץ באופן אחר, שבאמת אמרי' מקצת היום ככולו, ונחשב כאילו נגמרו ימי הנזירות, ואעפ"כ הטומאה סותרת, משום שטומאה ביום הבאת קרבנות נזירות סותרת. ובספר יונת אלם (סי' יב) הביא בשם הגרי"ז לבאר הטעם, דיום הבאת קרבנות נזירות נחשב כחלק מימי הנזירות.

ה. הרמב"ם לשיטתו

עוד מובא במשנה, האומר הריני נזיר ק' יום ונטמא ביום ק"א, סותר ל' יום [ור"א חולק וסובר שאינו סותר]. ובתוס' (ד"ה נטמא) פירשו דסותר

מדרבנן משום גזירה, עיי"ש. אולם רעק"א למשניות (כאן) דייק מדברי הרמב"ם דס"ל דסותר מן התורה. והרמב"ם אזיל לשיטתו, דס"ל דיום הבאת קרבנות נחשב כחלק מימי הנזירות. [ודנו האחרונים, לפי הרמב"ם למה סותר רק ל' יום, עי' בקרן אורה (ו.) ובחזו"א (סי' קמ)].

ג) ביאורו של הגרי"ז בדברי ר' יוחנן 'מיתלא תליא וקיימא'

א. גמרא

מובא בגמ' דנחלקו ר' יוחנן וריש לקיש לגבי מי שנזר בבית הקברות, ר' יוחנן סובר נזירות חלה, ור"ל סובר שאינה חלה. ומבארת הגמ' טעמו של ר' יוחנן, שאע"פ שבעודו בבית הקברות א"א לנהוג נזירות, מ"מ הנזירות 'מיתלא תליא וקיימא כיון דמשכחא טהרה חיילא'.

ב. דברי התוס'

כתבו התוס' (ד"ה ר' יוחנן), שלפי ר' יוחנן הנזירות חלה עליו מיד בעודו בבית הקברות, דנאסר ביין ובתגלחת, וגם לוקה על טומאה אם התרו בו לצאת מבית הקברות. והעירו התוס' (ד"ה מיתלא), דלשון הגמ' 'מיתלא תליא וקיימא' לאו דוקא, דחיילא נזירות מיד.

ג. ביאורו של הגרי"ז

אמנם בחי' מרן רי"ז הלוי (הל' נזירות עמ' 42) כתב, שהגמ' באה כאן לבאר לנו עומק סברתו של ר' יוחנן, כמו שיתבאר.

ד. חקירת הגרי"ז

דהנה חקר הגרי"ז, מהו טעמו של ר"ל דנזר בבית הקברות לא חלה נזירות, האם זהו מפני שטומאה היא סתירה לחלות הנזירות, או שמא הטומאה אינה סתירה לחלות הנזירות, אלא לקבלת הנזירות, שא"א לאדם לקבל על עצמו לנהוג נזירות בשעה שהוא טמא ואינו יכול לנהוג נזירות. וכתב, שי"ל שגם ר' יוחנן מודה שטומאה היא סתירה לקבלת נזירות, אלא דס"ל דמ"מ נחשב קבלת נזירות משום שמקבל לנהוג נזירות לאחר זמן כשיצא מבית הקברות.

ה. עפי"ז מבואר לשון הגמ'

עפי"ז ביאר הגרי"ז לשון הגמ', שהטעם דחלה הנזירות [לפי ר' יוחנן] הוא משום 'מיתלא תליא וקיימא', כלומר דנחשב קבלת נזירות משום שמקבל לנהוג נזירות לאחר זמן כשיהיה טהור, ומאחר דנחשב קבלת נזירות, שוב חלה הנזירות מיד בעודו בבית הקברות.

ד) לפי ריש לקיש למה סגי בקבלה מועטת

א. גמרא

הגמ' מביאה מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש לגבי מי שנזר כשהוא בבית הקברות, ר' יוחנן סובר דחלה הנזירות מיד, וריש לקיש סובר דלא חלה הנזירות וצריך לחזור ולקבל נזירות כשיצא מבית הקברות.

ב. דברי התוס' בשם הקונטרס

התוס' (ד"ה וריש לקיש) הביאו בשם 'הקונטרס', שאף דסובר ר"ל דצריך לחזור ולקבל נזירות שנית, מ"מ בקבלה מועטת סגי. וכ"כ הרא"ש (ד"ה ור"ל) והמפרש (ד"ה ור"ל), דסגי בקבלה מועטת. וכמובן הדברים צ"ב, למה סגי בקבלה מועטת, הלא הקבלה הראשונה לא מהני כלל.

ג. בל תאחר

עוד כתבו התוס' (שם), שמבואר במסכת נדרים (ד.) שלפי ר"ל אסור להמתין, אלא צריך לקבל נזירות מיד כשיצא מבית הקברות, משום איסור בל תאחר. ובראי"ש (שם) הוסיף, דצריך לצאת מבית הקברות מיד, כדי לנהוג נזירות מיד, משום בל תאחר. וכ"כ הר"ן בנדרים (ד.).

ד. קושיית הקרן אורה

הקשה הקרן אורה (ד"ה מי שנזר), למה חל עליו איסור בל תאחר בעודו בבית הקברות, הרי באותה שעה עדיין לא חלה עליו כלל חלות הנזירות, ומאי מחייבתו לצאת מיד מבית הקברות.

ה. יסודם של ר' ראובן ור' שמעון

בחי' ר' ראובן (נדרים סי' ב) ובחי' ר' שמעון (נדרים סי' ב) תירצו, עפ"י יסוד חשוב, שקבלת נזירות יש בה ב' דברים נפרדים. א. קבלת האדם, שמקבל על עצמו לנהוג הנהגת נזירות. ב. קדושת נזירות, שהתורה מקדשת את האדם המקבל על עצמו הנהגת נזירות, וממילא נתחייב לנהוג דיני נזירות מצד קדושתו.

ו. עפי"ז מיושב

עפי"ז ביארו, שאע"פ שלפי ר"ל קדושת נזירות אינה חלה בבית הקברות, מ"מ סגי בקבלה מועטת כשיצא מבית הקברות, משום שכבר קיבל לנהוג הנהגת נזירות, אלא דלא חלה קדושת הנזירות. וגם חל עליו בל תאחר בעודו בבית הקברות, משום שכבר קיבל לנהוג הנהגת נזירות וצריך לקיים קבלתו מיד. [ויש לעיין אם דברי האחרונים הללו מתאימים עם דברי הגרי"ז שהבאנו לעיל (עומק ג)].

For questions and comments, please contact Rabbi Dreyfuss (848-224-5831)

הלכות הדף

נידונים חשובים בהלכה

הרב אשר יעקב מילמן שליט"א

For questions and comments about this section, please email Rabbi Millman (ashermillman@gmail.com)

דף טז

בענין אשת כהן בהריון

בסוגיא דנזיר בבית הקברות נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש אם חלה נזירות על מי שקיבל עליו נזירות בשעה שנמצא בבית הקברות. לדעת רבי יוחנן חלה הנזירות, ואילו לדעת ריש לקיש אין הנזירות חלה.

והשאלה היא אם בעצם האפשרות של חלות נזירות בתוך מצב הסותר את דיניה. מצד אחד אפשר לומר שהטומאה אינה מפקיעה את עצם קבלת הנזירות, אלא רק מונעת ממנו לקיים עתה את דיני הנזירות בשלימות עד שיטהר. מאידך אפשר לומר שכיון שחלות הנזירות עומדת בסתירה למצב הטומאה שבו הוא נמצא, אין מקום כלל לחלות הנזירות כל זמן שטומאתו עליו.

ועל פי זה יש לעיין בנידון דומה, באשת כהן מעוברת, לענין כניסה לבית הקברות או למקום שיש בו טומאת מת, כגון בית חולים שיש בו חשש טומאה. השאלה היא האם כבר בהיות העובר במעי אמו חלה עליו קדושת כהונה לענין איסור טומאת מת, וממילא יש לדון אם האם מחוייבת שלא להכניסו למקום טומאה, או שמא כל זמן שלא נולד עדיין אין עליו חלות כהונה לענין זה, ורק עם לידתו חלים עליו דיני הכהונה.

ראשית הדיון בנידון זה הוא בדברי הרוקח (מובא בש"ך יו"ד סי' שעא ס"ק א). הרוקח פוסק שאשת כהן מעוברת מותרת להיכנס לאוהל המת, משום שיש כאן ספק ספיקא, ספק שמא העובר נפל הוא, ולא יחיה שלשים יום לאחר לידתו, ועוד ספק שמא נקבה היא.

אכן, רבים מן האחרונים הקשו על דברי הרוקח מכמה צדדים. ראשית, שהעובר נמצא כולו בתוך מעי אמו, והרי דבר טהור הבלוע בתוך דבר אחר אינו מקבל טומאה מן החוץ. וא"כ לכאורה אין הטומאה שבאוהל יכולה לחול עליו. כן הקשה המג"א (סי' שמג ס"ק ב). עוד הקשו, שבעובר של אשת כהן שאינה בעצמה בת כהן, קודם לידתו עדיין אין עליו דין כהן, וא"כ איסור טומאת כהנים אינו אמור לחול עליו כל זמן שלא נולד. כן הקשה התפארת למשה (יו"ד שם). ועוד יש להקשות שעובר קודם לידתו אינו נחשב עדיין ל"נפש" בפני עצמו, וכמבואר במשנה באהלות (ז, ו), וא"כ יש לדון אם שייכת בו כלל קבלת טומאה, שהרי דיני טומאה נאמרו באדם שהוא בגדר נפש. וכעין זה הקשה המנחת אשר.

בזמנם של האחרונים, בדרך כלל לא היה ידוע קודם הלידה אם העובר זכר או נקבה, ולעולם נשאר הספק שמא נקבה היא, וא"כ אף לדעת הרוקח יש להתיר מטעם ספק ספיקא, כנ"ל. אולם בזמננו, שעל ידי בדיקות שונות ניתן פעמים רבות לדעת עוד קודם הלידה אם העובר הוא זכר, מתעוררת השאלה מחדש. האם יש לחוש לשיטת הרוקח, וממילא במקום שידוע שהעובר זכר יש לאסור על אשת הכהן להיכנס למקום טומאה. או שמא יש לסמוך על שיטות האחרונים החולקים עליו, ולדבריהם אף כשהוברר שהעובר זכר עדיין מותר לה להיכנס.

ובשיירי כנסת הגדולה (יו"ד שם) העיד שבכמה מקומות נהגו להחמיר בדבר ולא הניחו לאשת כהן מעוברת להיכנס למקום טומאה. אולם כתב על מנהג זה שהוא "מנהג בורות", משום שאין העובר מקבל טומאה כלל. מאידך הביא בשם רבי עזריה שהחמיר למעשה לחוש לשיטת הרוקח. ולמסקנתו נראה שאף במקום שנהגו להחמיר, אין זה אלא בגדר מנהג חסידות, אבל מעיקר הדין מותר לאשת כהן מעוברת להיכנס למקום טומאה.

אולם אף אם ננקוט להקל בכל הנוגע לעובר בעודו במעי אמו, עדיין יש לעיין באשת כהן היולדת בן זכר בבית חולים שידוע שיש בו טומאת מת. הרי ברגע הלידה כבר יצא הוולד ממעי אמו וחלה עליו קדושת כהונה בפועל, ואם כן יש לדון אם מותר להשאירו במקום שיש בו טומאת מת, ומה מוטל על הוריו לעשות למעשה. ובעזרת ה' נמשיך לדון בשאלה זו בדף הבא.

For questions and comments, please contact Rabbi Millman (ashermillman@gmail.com)

סוגיות הדף

הרב עזריאל כ"ץ שליט"א

For questions and comments about this section, please email Rabbi Katz (summitshul@yeshivanet.com)

דף טז

בענין נזיר בבית הקברות, וגדר קבלת נזירות

תמצית הסוגיא:

בגמ' פליגי ר' יוחנן וריש לקיש במי שנוזר בבית הקברות האם נזירות חל עליו, דר' יוחנן אמר דכל דיני נזירות חלין עליו, וריש לקיש אמר דאינו חל [אמנם לבסוף מר בר ר' אשי חידש דגם לר"ל חל במקצת ע"ש, אולם בסוגיא דידן הגמ' נוקט לר"ל דאינו חל כלל], וצ"ב בין דעת ר' יוחנן ובין דעת ריש לקיש.

בדעת ר' יוחנן תמה מרן הגרי"ז בלשון הגמ' וכבר נתעורר התוס' ורבינו פרץ בזה, דלמה אמרו טעמו של ר' יוחנן "סבר מיתלא תליא וקיימא כיון דמשכחא טהרה חיילא', הרי חל מיד כל דיני נזירות ומבואר להלן דלוקה על תגלחת יין וטומאה מיד, וא"כ האיך אמרו דכיון דמשכח טהרה חיילא. ותי' עפ"י מה שיסד דהחסרון לריש לקיש הוא בקבלת הנזירות, דא"א לקבל על עצמו לנהוג נזירות כראוי כשהוא טמא ואינו חסרון 'בחלות הנזירות' דבאמת אפשר לנזירות לחול בטומאה כמו דחזינן דאינו נפקע כשנטמא. ורק דא"א לקבל על עצמו לעשות ככל נזיר מאחר דהוא טמא, ולפי"ז א"ש דברי הגמ' דהא דמשכח טהרה חיילא הוא סיבה שחל מתחילה כיון דראוי לאותו מנין. וכן ביאר ברבינו פרץ.

ובדעת ריש לקיש ג"כ תמהו האחרונים [קר"א ר' שמעון שקאפ ר' ראובן ועוד] דמבואר בתוס' כאן, וכן מפורש בגמ' נדרים (דף ד.) דאע"ג דאינו חל הנזירות לריש לקיש, מ"מ הוא מחוייב לצאת ולקבל נזירותו ובלא"ה עובר בבל תאחר, וקשה מאחר דהנזירות לא חל נימא דאינו נזיר ונפקע אמירתו לגמרי. ומהכ"ת לחייבו לקבל עוד נזירות [ואטו האומר הריני נזיר מן הגרוגרות שאינו כלום וכי חייב לקבל נזירות כראוי].

עוד העירו דברש"י ותוס' והרא"ש מבואר דכשיוצא מבית הקברות [ומטהר עצמו] אינו צריך קבלה גמורה, אלא סגי 'בקבלת מועטת' וצ"ב מה טיבו של קבלה מוטעת, ממ"נ אי אינו נזיר עדיין יצטרך קבלה גמורה, ואי כבר הוי נזיר למ"ל קבלה כלל.

ב] ופי' בחידושי ר' ראובן ועוד אחרונים [כל אחד בנוסח דידיה], דבכל קבלת נזירות נכלל ב' דברים, א' עצם הנדר שבו שהוא מקבל להיות נזיר ולנהוג בדיני הנזירות, ב' עצם הקדשת גופו להיות נזיר, וא"כ י"ל דנזיר בבית הקברות כבר חל קבלת הנזירות לגמרי, ורק דלא נתקדש גופו בפועל בשביל ניהוג הנזירות, כיון דעצם הנהגת הנזירות צריך להיות בטהרה. ולפי"ז שפיר מובן ענין קבלה מועטת דהא אומר שעכשיו יחול אותו נזירות שכבר קיבל על עצמו. וכן מובן הא דחייב לצאת ולקבל נזירותו שבאמת חל עיקר קבלתו.

תמצית מראה מקומות:

א. גמ' דף טז:

איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות, ר' יוחנן אמר נזירות חלה עליו ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו, ר' יוחנן אמר נזירות חלה עליו סבר מיתלא תליא וקיימא כיון דמשכחא טהרה חיילא, ור"ל אמר אי הדר אמר חיילא עליה, ואי לא לא.

מבואר פלוגתת ר' יוחנן ור"ל אי טמא יכול לעשות עצמו לנזיר.

ב. חידושי מרן רי"ז הלוי דף טז:

הביא הערת התוס' למה הוצרך ר' יוחנן לומר דכי משכח טהרה חיילא, היה לו לומר בקיצור דחל עליו מיד.

ותי' הגרי"ז עפ"י חקירתו בהא דריש לקיש מ"ט לא חל, האם משום דהטומאה הוא סתירה לחלות הנזירות או דחסר בקבלתו. וכתב דאי הוי חסרון בהקבלה ולכן לא חל לריש לקיש, אז ר' יוחנן הוצרך לבאר דטעמא דחל לדידיה משום דיש בו ראויות של ניהוג נזירות כשישכח טהרה לחול.

ג. רבינו פרץ.

מבאר כדברי הגרי"ז בלשון הגמ' בדברי ר' יוחנן. [ולגירסת האורח מישור בתוס', זהו כוונת התוס' דמשו"ה חל ע"ש].

ד. הרה"ג ר' צבי קפלן שליט"א, מובא בעטרת נזיר.

מקשה על הגרי"ז דהיכי דא"א שיתקיים ניהוג נזירות הוא סתירה לחלות הנזירות, א"כ באומר הריני נזיר הריני נזיר נימא דלא חל השניה. ותי' דהתם אין נזירות הראשונה 'סתירה' לנזירותו ורק דבפועל א"א לקיימו, משא"כ טומאה הוא דבר שהוא סתירה לנזירות [ועפ"ז דנו מהו בימי צרעתו האם אפשר לקבל נזירות לריש לקיש].

ה. קרן אורה.

מקשה למה לריש לקיש הוא חייב לקבל נזירות לאחר שיוצא מבית הקברות, הא כשקיבל הנזירות לא חל כלל כיון דהיה טמא ומהכ"ת לחייבו לקבלו עוד פעם.

ו. חידושי ר' ראובן נדרים סי' ב'.

מקשה קושיא הנ"ל, ועוד מקשה למה סגי בקבלה מועטת, ומבאר הענין היטב, עפ"י יסודו ביסוד של קבלת נזירות דיש בו ב' ענינים כהנ"ל.

ז. חידושי ר' שמעון יהודה הכהן שקאפ, נדרים סי' ד'.

מביא שיטות השונות בכל עיקר חלות נזירות ודברי מהרי"ט, אמנם מחדש דקבלת נזירות הוא קבלת ניהוג של נזירות כעין נודר לדבר מצוה, ועפ"ז מבאר סוגיין דיתכן לחייבו לצאת מבית הקברות ולחייבו בניהוג זה.

ח. חידושי ר' שמעון יהודה הכהן שקאפ, נדרים סי' ו'.

מבאר סוגיין ביתר ביאור, דבכל נזירות יש ג"כ ענין של נדר שהוא נודר שישמור את עצמו מכל הדינים של הנזיר, וע"ז אמרה תורה דאיש שקיבל על עצמו שישמור את גופו מכל הדינים אסור בכל הדינים, וענין הנדר עם ענין הנזירות שעשתה תורה הם שני ענינים נפרדים אלא דגם הנדר דנזיר הוא פרט בנזירות, ומשו"ה שפיר יתכן הנדר בלי חלות הנזירות בפועל, וא"ש המקבל נזירות בבית הקברות אליבא דריש לקיש, ע"ש בדבריו העמוקים.

ט. משאת משה נדרים סי' י"א

מבאר ביתר ביאור הנד שני ענינים הנוגע לסוגיין.

י. אתוון דאורייתא כלל ט'.

נוקט דלא ככל הנ"ל, אלא דטומאה הוא סתירה לעצם הנזירות, ומקשה דכמו דנזיר טהור שנטמא לא פקע נזירותו נימא דיכול לחול בטומאה, ותולה זאת בפלוגתת רש"י ותוס' ביבמות דף מט: אי כל היכי דלא חיילי אי פקעי ע"ש.

יא. שבעים פנים לתורה אות מ"ח [לר' יוסף ענגל בעל האתוון דאורייתא].

כתב לפרש עפ"י שיטתו באופ"א, דלריש לקיש קבלת נזירות הוא התפסת קדושה על עצמו [כמהרי"ט] ולכן כשהוא טמא דהוי סתירה לקדושה א"א שיחול עליו הנזירות, אבל ר' יוחנן ס"ל דקבלת נזירות הוא קבלת האיסורים וממילא חל עליו הקדושה וא"כ אינו סתירה בזה שהוא טמא. אמנם הקשה דלריש לקיש כמו דאינו חל נימא דפקע וע"ז הביא רש"י ותוס' הנ"ל ע"ש.

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס עם הוספות

קסבר ר"א כל אחר מלאת שבעה סותר הריני נזיר שלשים יום ונטמא יום שלשים סותר את הכל לא פליג ר"א דאמר שלימין הריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה סותר את הכל ר"א אומר אינו סותר אלא שלשים וכולה כדהוינן בה אליבא דבר פדא ורב מתנא: **מתני'** מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' היה שם ל' יום אין עולין לו מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה יצא ונכנס עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה ר"א אומר לא בו ביום שנאמר והימים הראשונים יפלו עד שיהו לו ימים ראשונים: **גמ'** איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אמר נזירות חלה עליו ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו ר' יוחנן אמר נזירות חלה עליו סבר מיתלא תליא וקיימא כיון דמשכחא טהרה חיילא ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו אי הדר ואמר חיילא עליה ואי לא לא איתיביה ר' יוחנן לר"ל מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' היה שם שלשים יום אין עולין מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה הוא דלא מייתי הא מיחל חיילא עליה א"ל אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן איתיביה מי שהיה טמא ונזר אסור לגלח ולשתות יין וליטמא למתים ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים ה"ז סופג את הארבעים אי אמרת בשלמא חיילא היינו טעמא דסופג את הארבעים אלא אי אמרת לא חיילא אמאי סופג את הארבעים

הכא

רש"י

דקסבר ר' אליעזר אחר מלאת הוא שאין נזירות אלא כ"ט ולכך אינו צריך לסתור אלא ז' א) וכדאמרינן נמי קיס להו לרבנן דאין תגלחת כדי לכוף ראשו לעיקרו בפחות מז' יום ולרב מתנא כדאית ליה דטעמא דר' אליעזר משום דמקצת היום ככולו: **נטמא יום שלשים** סותר את הכל ולא פליג ר' אליעזר דהא קאמר שלימין. ואפילו לבר פדא דאמר תוך מלאת קרינא ביה: **נטמא ביום מאה סותר את הכל.** דתוך מלאת קרינא ביה: **רבי אליעזר אומר לא סותר אלא שלשים.** כדאמר ר"ל בפ"ק (לעיל ד' ו:) דטעמא דר' אליעזר משום דקאמר קרא זאת תורת הנזיר ביום מלאת התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת נזיר ואפי' בנזירות מרובה: וכולה. טעמא דמתניתין עד השתא כדהוינן בה אליבא דבר פדא ורב מתנא בפ"ק (ד' ה וד' ו) ב): **מתני'** מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' הוא עומד שם שלשים יום אינן עולין לו מן המנין. כלומר אין עולין לכך ג) שתהא חלה עליו אותו נזירות שקיבל כשנטמא ואין מביא קרבן טומאה: ד) **יצא ונכנס.** כגון שהזה ושנה וטבל כדמפרש בגמרא ואח"כ נכנס עולים לו למנין נזירות דכיון [שהזה] ושנה וטבל ביום שביעי שלו מביא קרבן על הטומאה: **רבי אליעזר אומר לא בו ביום.** כשהזה ושנה וטבל אם נכנס ה) אינו מביא קרבן טומאה עד ו) שיעבור עליו ב' ימים ז) בטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו אימתי לכשאני קורא ח) מקרא זה שיהיו לו ימים הראשוני' ט) דטהרה ואין ימים פחותים משנים: **גמ' איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר' יוחנן אומר** נזירות חל עליו. דקסבר דהאי מאן דמקבל נזירות בבית הקברות מיתלא תליא וקיימא וכיון דמשכחת טהרה דהיינו לאחר שילא והזה ושנה וטבל חיילא עליה אע"ג דלא הדר אמר אני אקבל עלי מה שאמרתי כשהייתי עומד בבית הקברות: **ור"ל אמר.** אי הדר אמר אהא כמו שקבלתי י) בבית הקברות חייל עליה ואע"ג דלא כ) מפרש אהא נזיר ואי לא לא שאם נטמא למתים ושותה יין אין בכך כלום: **א"ל.** מסקנא דמתניתין בהכי הוי דמי שנזר בבית הקברות אינו בתורת טומאה ואינו בתורת קרבן טהרה ליסתור ולהביא קרבן טהרה לפי שאין נזירות חל עליו כלל: **מי שהיה טמא ונזר.** דהיינו נמי מי שעומד בבית הקברות:

הכא

תוספות

ולתנא קמא דאמר הכל סותר בנזיר סתמא לרב מתנא הוי מן התורה דהוי ממנין הנזירות ומקצת היום ככולו [א] דאמרי רבנן היכא [דלא] נטמא: [ו] הגה"ה ובסיפא דהריני נזיר מאה יום ונטמא יום מאה סותר [שלשים] לרבי אליעזר מדרשא דזאת תהיה[ז] וגו' וצ"ל[ח] לרב מתנא מאי שנא מרישא כי נדר סתם ונטמא יום שלשים דמשבינן ליה לרבי אליעזר אליבא דרב מתנא כנטמא אחר מלאת ומשום מקצת היום ככולו הכי נמי כי נדר מאה יום נחשביה ליום מאה כאחר מלאת דנימא מקצת היום ככולו (הריני[ט] נזיר מאה דליכא יתור) ותירצו התוספות לעיל (דף ו:[י]) דמיירי דאמר הריני נזיר מאה יום שלימים ומה ניחא דהשתא ליכא למימר מקצת היום ככולו [כ] בסיפא והסוגיא מתיישבת בפ"ק (שם) דמייתי הך דנזיר [ל] שלשים ונטמא יום שלשים כו' סותר הכל בשלמא לרב מתנא[ו] אלא כו' א"ל בר פדא אימא סיפא ר' אליעזר אומר אינו סותר כי אם ז'[יא] והשתא היכי מוכח לעולם אימא לך משך נזירות ל' והא דאינו סותר כי אם ז' לר"א [משום] דאין כאן ימים אחרונים[יב] ולרב מתנא נמי מאי דוחקיה דסבר דמקצת היום ככולו לימא טעמא דר"א משום דליכא ימים אחרונים ולמאי דפרישי' ניחא דאם היה יום שלשים ממנין הנזירות לבר פדא ולרב מתנא נמי אי לאו דאמרינן מקצת היום ככולו היה סותר הכל מדרשא דזאת תורת הנזיר ע"ד כא"ן הגה"ה: זאת הגה"ה ממורי רבינו יצחק בהר' יצחק זצ"ל. נראה דלכ"ע בין לרב מתנא ולבר פדא קרא דזאת תורת הנזיר וקרא דימים הראשוני' איירי במאה שלימים. נראה דלפי הגה"ה זאת ר"ל דלא [יג] בנזירות מועטת דרשא דזאת כדפרישי' בפ"ק (גם זה שם) בשם מהר"ף נ"ע וכן דרשא דקרא דמן הימים הראשונים מכלל דאיכא אחרונים [לא] דרשינן בנזירות מועטת אלא בנזירות ארוך דלמאה יום ובהכי נמי מתיישב הסוגיא: [יד] **הריני** נזיר מאה יום נטמא יום מאה סותר הכל.[טו] שהוא אחרון של נזירותו ולרבנן לא אמרינן מקצת היום ככולו היכא דנטמא ולא הביא קרבנותיו: [טז] **ולרבי** אליעזר אינו [סותר] אלא שלשים. מן הדין היה לו לסתור הכל לבר פדא דלא אמרינן מקצת היום ככולו ולרב מתנא נמי פרשינן בפ"ק דאמר שלימים והיה לו לסתור את הכל אלא מדרשא דזאת תורת הנזיר גזירת הכתוב הוא דאינו סותר אלא ל' יום [יז]: **נטמא** ביום ק"א סותר שלשים. מדרבנן בעלמא הוא ולכך אינו סותר אלא שלשים דהואיל ויום ק"א יום תגלחת ויום הבאת קרבנותיו גזרי' אטו היכא דנטמא ביום שלשים היכא דאמר הריני נזיר סתמא והוי [יח] (כמו) יום שלשים יום תגלחת מה"ת לרב מתנא משום דאמר מקצת היום ככולו ולבר פדא שמיום כ"ט נשלם הנזירות וביום שלשים מגלח מה"ת ואם נטמא ביום שלשים סותר לרב מתנא מה"ת וגזרי' יום ק"א אטו יום שלשים[יט] ולבר פדא ביום שלשים סותר מדרבנן אטו היכא דאמר הריני נזיר שלשים וכן נטמא ביום אחד ומאה[כ] שהוא יום תגלחת גזרו אטו יום ל' דאי לא הא לא קיימא הא שגם יום ל' הוא יום תגלחת וה"ה לעיל הוה מצי למיתני הכי גבי "הריני נזיר נטמא יום ל"א דסותר הכל מדרבנן [אבל][כא] ודאי נטמא יום ק"ב אינו סותר שלשים רק [שבעה] שיטהר ויביא קרבנותיו: **ור"א** אומר אינו סותר אלא ז'. דלא גזר יום ק"א אטו יום ל' דביום ל' גופיה לא סתר לר' אליעזר [כב] ואע"ג דלבר פדא דאמר הריני נזיר סתמא ונטמא יום אחד[כג] דנזירותו פסק כבר מיום כ"ט ויום ל' הוי תגלחת מה"ת אבל יום ל' ואחד הוי יום דבתר תגלחת והוי [כמו] ק"ב: **מי** שנדר והוא בבית הקברות. וה"ה אם היה טמא ונדר ובגמ' מדמה להו: **ואפי'** היה שם ל' אין עולין לו מן המנין. לענין דמונה והולך[כד] דאינו מביא קרבן טומאה דרחמנא מיעטיה מקרבן [כדמפרש] בגמרא[כה] אבל הא פשיטא דהימים[כו] אינן עולין דאפי' מנה בטהרה ונטמא סותר את הראשונים וכ"ש שאין עולין לו כי טמא מעיקרא: **יצא** ונכנס עולה לו מן המנין. מפרש בגמ'[כז] יצא ונכנס והזה ושנה ונכנס בו ביום שטבל בשביעי עולין מן המנין לענין זה כשנטמא סותר אותו מנין ומתחייב (אותו) קרבן טומאה דבאותו יום עצמו מתחיל נזירות טהרה ובגמרא[כח] פליגי ר' יוחנן ור"ל כשנטהר אם צריך לחזור ולקבל נזירות או סגי ליה במה שקיבל בימי טומאתו: **ר"א** אומר לא בו ביום. כלומר אם נכנס בו ביום שנטהר אין מביא קרבן טומאה עד יום שני שהתחיל הטהרה שנאמר והימים הראשונים יפלו דבעינן בסותר שיסתור ב' ימים דלא מביא קרבן טומאה וה"ה דמצי למיתני פלוגתייהו בנזיר טהור שנטמא ביום ראשון של קבלת נזירותו [כט] וביום נטמא בתחילה דלרבנן[ל] מביא קרבן טומאה ולר"א אינו מביא קרבן טומאה אלא מונה ז' ימי טומאה ומזה ושונה וטובל ומונה כ"ט יום ליום הראשון שמנה ומגלח ביום ל' שהוא ל' ואחד לנזירותו: [לא] **גמ'** קסבר ר"א כל אחר מלאת ז' סותר. ולכך אומר דהריני נזיר סתם ונטמא יום שלשים [דאינו] סותר דלאחר מלאת הוא לרב מתנא משום דאמר מקצת היום ככולו ולבר פדא מיום כ"ט נשלם נזירותו: **לא** פליג ר"א דאמר שלימים. לרב מתנא חשיב ליה כאילו אמר שלימים ולא אמר מקצת היום ככולו ולבר פדא נמי כי אמר שלשים בפירוש חשיב כאילו אמר שלימים דלא אמר מקצת היום ככולו הילכך לא פליג ר"א כלל: **רבי** יוחנן אמר נזירות חלה עליו. לכל מילי ולוקה בעודו שם אטומאה אם התרו בו לצאת ממנו[לב] (יוצא) ואתגלחת ואשתיית יין וכשיטהר אין צריך לחזור ולקבל עליו נזירות: **מיתלא** תליא וקאי. [לג] ומ"מ נ"ל לאסור: וכי משכחת טהרה חייל. פירוש דין נזירות טהרה לענין הבאת קרבן. מיתלא תליא וקאי עד שילא משם ויטהר[לד] וכי יטהר חייל ממילא עליה לענין הבאת קרבן ובקילור הוה מלי למימר דחייל עליה נזירות מהשתא ולקי על תגלחת ויין וטומאה: **וריש** לקיש אמר אין נזירות חייל עליה. בעודו טמא עד שיטהר ואז יצטרך לחזור ולקבל עליו הנזירות ובקונטרס פי' דבקבלה מועטת סגי [לה] לומר יחול עליו הנזירות אומר הריני כמו שנדרתי ובפ"ק דנדרים (דף ז.) אמרי' לר"ל דעובר בבל תאחר אם אינו מקבל נזירות עליו מיד כשיטהר: **קרבן** טומאה הוא דלא מייתי. דמעטיה קרא לקמן[לו] הא מיחל חייל עליה נזירות לענין דלקי אטומאה אתגלחת ואיין: **א"ל** אינו בתורת טומאה. דלא חייל נזירות כלל:

הכא

ו א ד ו נ י א ב י פירש מיתלא תלי, דין חיילות בזירות טהרה לענין הבאת קרבנות מיתלא תלי וקאי, עד שיצא משם ויטהר, וכשנטהר חייל ממילא [15]), עד כאן: תוספת פרץ כהן, וקשיא לי, כיון דקאמר ר' יוחנן חלה עליו מיד לגבי להאסר ביין ובתגלחת, אם כן לא היה לו לומר מיתלא תלי וקאי, אלא [היה לו] לומר דחלה עליו מיד [16]). דמיתלא תלי הוי הפך מה שמבקש לומר. דמיתלא תלי משמע דעדיין לא חיילא, והלא (ד)חייל מיד. ונהי דפירשנו דקאי אנזירות טהרה, מ"מ אין זה טעם לומר דחיילא עליה נזירות מיד. ונראה לי דנתינת טעם הוא, לומר דחיילא מיד משום דהיה לנו לומר דהואיל ואין קבלת נזירות שקבל בבית הקברות קבלה גמורה וראויה, שאינה קבלה לענין הבאת קרבנות, דלאו קבלה היא. שהרי או תהיה קבלה גמורה או לא תהיה קבלה כלל. ולכך נותן טעם לומר דקבלה גמורה היא, שהרי גם מיד היא קבלה לענין הבאת קרבנות, שהרי לכשיטהר אינו צריך עוד לחזור ולקבל נזירות בשביל נזירות טהרה אלא דמאותה קבלה יש די. אלא שבעבור שאינו עדיין טהור וראוי לנזירות טהרה לא חיילא עד שיטהר. אך כשיטהר מיד חיילא. אם כן הויא קבלת נזירות גמורה (היא ד)לכך ליתסר בכל איסורי נזיר. עד כאן תוספת:

וריש לקיש אמר אין נזירות חלה עליו כלל ואי הדר אמר. פירוש לכשיצא ויטהר חיילא, ואי לא לא. מיהו צריך שיצא ויטהר ויקבל עליו נזירות [17]), כדמוכח פ"ק דנדרים [18]). אך אינו צריך לקבל עליו נזירות גמורה. אך יאמר "יחול עלי מה שקבלתי תחלה" או "הריני נזיר בנזירותי", לשון הקונטרס [19]): ופירשו בתוספות דהכי פירושה דמתניתין, יצא ונכנס עולין לו מן המנין, ואם חזר ונכנס שוב משקבל נזירות טהרה מביא קרבן טומאה. אך אינו רוצה לומר שיביא קרבן טומאה אם נטמא לפני קבלת נזירות טהרה. ותנא דמתניתין קיצר לשונו ולא פירש שצריך לו לקבל נזירות טהרה. עד כאן תוספות: קרבן טומאה הוא דלא מייתי הא מיחל חיילא. דלקי אכולהו. ואם כריש לקיש לשמעינן טפי, דלא חיילא [20]). לשון הקונטרס: א"ל אינו בתורת טומאה [ו]אינו בתורת קרבן. פירוש וה"ק אין עולין לו מן המנין לנזירות כלל. דאם נטמא אחרי כן אפילו כשיטהר לא לקי הואיל ולא קבל עליו נזירות [בטהרה] ואינו מביא קרבן [טומאה] באותה נזירות כלל עד שיטהר ויקבל עליו נזירות. לשון הקונטרס [21]): והתוספות פירשו כך, אינו בתורת נזירות

---

15) וכ"פ בתוד"ה וכי, ובשיטה ד"ה סבר. 16) עיין תוד"ה וכי. 17) וכ"כ הרא"ש ד"ה ור"ל. 18) נדרים דף ד ע"א. 19) וכ"כ בתוד"ה וריש לקיש בשם הקונטרס (וזהו מן המקומות היחידים שהזכירו תוס' שלנו את "הקונטרס" והוא הוא אותו הקונטרס שמביא רבינו תמיד). וכן כתב המפרש ד"ה איתמר, וכ"כ הרא"ש בפירושו. 20) וכ"פ בשיטה ד"ה איתיביה, ותוס' הרא"ש (מובא בשט"מ ד"ה הא). 21) וכ"פ

הנזירות, ומה ענין הא למעלין הימים מיתלי תלי וקאי למה דנמסר עתה בחיסורי הנזירות.

והנראה מוכרח מזה כמ"ש מרן ריי"ז הלוי זללה"ה [ע' 42] בביאור פלוג' דר' יוחנן ור"ל בנזר והוא בבית הקברות אי חייל עלי' הנזירות, יעוי"ש שכ' בטעמי' דר"ל, וז"ל, "משום דיסוד דין קבלת נזירות הוא זה שמקבל עליו הקיום של נזירות אבל בלא הקיום של נזירות בחמת לא שייך כלל דין קבלת נזירות על חיסורין דנזירות בלאוד, דדין התפסה בנזירות ליכא רק קבלת נזירות, וכיון דהוא טמא ואין כאן קיום נזירות ממילא דקבלתו לא חלה כלל ואינו נזיר אף לענין חיסורים כו', וי"ל עוד, דבחמת גם ר' יוחנן מודה דה דאין קבלה לענין נזירות של טומאה שאין זה קיום נזירות, אלא דסובר דלענין דין קבלת נזירות מועיל מה שיטהר מ"כ ויהא קיום נזירות מ"כ, דממילא יש מהשתא קבלת נזירות וע"כ ממילא הנזירות חלה גו מהשתא, ולפי זה י"ל דזהו דקאמר הגמ' נזירות מילתא תליא וקיימין כיון דמשכחת טהרה חייל, ר"ל דזהו יסוד טעמא דהנזירות חייל משום שמתול ממנה מ"כ נזירות טהרה". עכ"ל. ומשר זהו שכ' התוס', דבעיקרו מ"ם לא יתכן מנין ימים בנזירותו לא שייך שמתול קבלת נזירות כזו, ורק מחמת הא דאחר דמשכחת טהרה חייל הוא דמהני עיקר קבלת נזירותו אליבא דר' יוחנן. ובפיר תלו התוס' להא דאסור מעכשיו בחיסורי נזירות בהא דנזירותו מיתלי תלי וקאי, דבחמת רק מחמת שיקיים מנין ימי הנזירות אחר דמשכחת טהרה הוא דחייל עלי' עיקר הנזירות, וכנת'.

האמנם לע"ע בזה, דהנה מרן ריי"ז הלוי שם קאתי לייתב קושית התוס' בתמוך [ד"ה וכי משכחת] שכתב אהא דקאמר לר' יוחנן מיתלי תליא וקיימין כו', דהול"ל בפשיטות דחייל עלי' לענין חיסור תגלחת וטומאה ויין, ועל זה תי' מרן ריי"ז הלוי זללה"ה כנ"ל, דבפיר לריכינן לטעמי' דר' יוחנן דזהו בחמת יסוד הטעם דהנזירות חלה עליו מחמת שיתקיים ממנה מ"כ נזירות טהרה, עיי"ש. ולהנתבאר הרי התוס' גופייהו [לפי גי' המו"מ] יסדו ד"ז בדבריהם כאן, ול"ע.

ב.

במה שיסד מרן ריי"ז הלוי זללה"ה בד' ר"ל, דקבלת נזירות יסודה הוא שמקבל עליו קיום נזירות, וכיון שלא תתכן עתה קיום קבלתו ע"כ לא חייל עיקר הנזירות, ל"ע, דהנה בנדרים [דף יז ע'] תנן אמר הריני נזיר כו' הריני נזיר חייב על כל אחת ואחת, עיי"ש בר"ן דאף שחייב לנהוג נזירות על כל קבלה וקבלה מ"מ צריך למנות כל נזירות במנין ימים בפנ"ע, והוא בתוספתא נזיר פ"ב הי"ח, עיי"ש. ומבואר להדיא, דאף שאינו יכול לקיים קבלת נזירותו מיד מ"מ חייל עלי' קבלת הנזירות, וע"כ מאי שנא נזר בבית הקברות דלא חייל עלי' הנזירות מחמת שאינו יכול לקיים נזירותו עתה. ול"ע.

[ולו"ד מרן ריי"ז הלוי הי' אפשר לומר דעיקר טעמי' דר"ל הוא משום דדרים הכי לקרא דוטמא רחם נזרו (עי' לקמן יא' ע'), דזהו דין מפורש לענין טומאה, אלא שייך שתחול עליו הנזירות בטומאה, חולם לפי דברי מרן ריי"ז הלוי דיסוד ד"ז הוא מעיקר דין קבלת נזירות דבעינן שיקבל עליו קיום של נזירות שיוכל לקיימה עכשיו, ל"ע כנ"ל].

ושמעתי בזה ממו"ר הגאון רבי נבי קפלן שליט"א, שכל דברי מרן ריי"ז הלוי זללה"ה דהמקבל עליו נזירות אלא יתכן לקיימה בשעת קבלתו לא חייל עלי' עיקר הנזירות, נאמרו רק היכא שקיבל עליו נזירות כזו אלא יתכן לקיימה מחמת גרירותא בעלמא דין ניהוג הנזירות, וכגון הכא שקיבל עליו נזירות בטומאה, ד"טומאה" הוי סתירה לעצם ניהוג הנזירות, בזה הוא שיסד מרן ריי"ז הלוי זללה"ה דהמקבל עליו נזירות בטומאה לא חייל נזירותו כלל, לפי אלא יתכן קיום קבלה זו בהיותו טמא. אבל במקבל עליו ג' נזירויות, הרי מצד עצם דין ניהוג הנזירות שפיר יתכן קיומם מיד, וכל עיקר מה שאינו יכול לנהוג בפועל הוא רק מחמת גרירותא לדבית אלא שייך שיעלה ניהוג ג' לב' קיומים נפרדים, זהו שפיר חייל עלי' הנזירות אף שבפועל לא יתכן קיומם מיד. עכ"ד.

ולפי דברי מו"ר שליט"א יש לדון מזה נפק"מ אליבי' דר"ל, במקבל עליו נזירות בימי נרעתו אי חייל עלי' הנזירות. דהנה לקמן [דף יז' ב' עמוד ב'] כתבנו לדון בהא דאין ימי נרעת עולין למנין ימי נזירות, אם הוא זה משום דעצם טומאת נרעתו סותרת לניהוג נזירותו בטהרה, או דלאו מלתא דהטומאה סותרת לניהוג נזירותו קאתי עלה, אלא דיסודו הוא משום דכיון שיש על הגברא דין סדר ומנין ניהוג בימי נרעתו, לכך אין ימי נרעתו עולין לניהוג ימי נזירותו. יעוי"ש. ולפי דברי מו"ר שליט"א נמצא, דאם יסוד הגריעותא בזה הוא משום דטומאת נרעתו סותרת לניהוג נזירותו, הרי מה שאינו יכול לקיים נזירותו בעודו בימי נרעתו הוא מחמת גריעותא בעצם הנזירות דומיא דטומאה, וע"כ לפ"ד מרן ריי"ז הלוי זללה"ה לא תחול עליו הנזירות כלל אליבי' דר"ל, אבל אי נימא דכל עיקר הגריעותא זהו הוא רק משום דבימי נרעתו חלו קאי בניהוג מנין וסדר נרעתו ולכך אין הימים עולין גם בתורת ניהוג נזירות, הרי זה אינו גריעותא בעיקר דין ניהוג הנזירות, אלא הוי גריעותא לבדית בימי ניהוג נרעתו אינן עולין גם למנין ניהוג נזירות, וכה"ג גם אליבי' דר"ל שפיר תחול עליו הנזירות דומיא דהמקבל עליו ג' נזירויות, וכמש"כ.

י"ז ע"א תוס' ד"ה ונזיר כו'. ונראה לומר אלא קשה דמני לשנויי דבקלקולא לא מיירי. ד' ע"ע, דאמנם הא לוקה על האיסור הוי קלקולא, מ"מ הו"מ למימר דנפק"מ בזה בעיקר הא דזה מותר לצאות יין וזה אסור בשתיית יין, וזה לא משיב קלקולא וכמה שכתב התוס' להלן [ד"ה בתקנתא] וז"ל "דאל"כ ליתני זה מותר לטומאות וזה אסור לטומאות, דהא לאו קלקולא הוא". ול"ע. [העירוני לזה].

תוס' ד"ה הגה"ה מיחל כו'. דמודה רשב"ל לקי תוך ימי טומאתו משתי' ומתגלחת וכי פליגי למלקי פי' בטומאה לאחר מי התרו בו בטומאה כו' ורשב"ל סבר אע"ג דחייל לשאר מילי ליין ולתגלחת לא לקי בטומאה דכיון דמיעטי' רחמנא מקרבן טומאה מיעטי' מכל דין טומאה אף ממלקות. ומשמע מדבריהם דוטמא רחם נזרו ממעטינן רק ממלקות דאיסור טומאה, אבל מ"מ קאי בחיסורו להטמאות. וכן הוא להדיא בדבריהם להלן [ד"ה בתקנתא] דגם אליבא דר"ל אסור להטמאות. ובמי' מרן ריי"ז הלוי [עמוד כב' במוסגר] נתקשה בזה דכיון דקרא אתי למעטי' ממלקות בטומאה מנ"ל דעכ"פ איסור טומאה איכא, הלא בפשוטו נאמר בהך קרא דאימעט מעיקר דין טומאה.

ועוד מוכח לשיטתו דהא דימי טומאה שאין הנזיר מגלח עליהן אין עולין הוא מן התורה מדלא מייתי קרבן טומאה אם נטמא אח״כ, ויקשה מכאן על דבריו ז״ל בפ״ג מהלכות טומאת (ה״ג) מת דכל טומאות אלו הם מדברי סופרים, וכבר הקשה המשנה למלך ז״ל דבריו אהדדי בפ״ה מהלכות נזירות (הט״ו). וגם זה יתבאר יותר לקמן במקומן (דף נ״ד ע״ב ודף נ״ו ע״ב) בס״ד:

ואחר העיון מצאתי מקום גם לדברי הרמב״ם ז״ל בפי׳ המשנה שכתב דאם חזר ונכנס עולין לו גם ימים שהוא שוהה בביה״ק, דבירושלמי בהלכה זו פליגי בזה רב ושמואל, דרב אמר דמיד שיצא מונה לנזירות משום דהכתוב קראו טהור בשעת פרישתו כדכתיב (יחזקאל מ״ד כ״ו) ואחרי טהרתו שבעת ימים יספרו לו, ושמואל פליג עליה ואמר דאינו מונה אלא לאחר הזאת שלישי ושביעי, הרי דלרב מונה ימי הטומאה שאין מביא קרבן עליהם. וצ״ל דרב מפרש למתניתין דלקמן (נ״ד ע״ב) ומתחיל ומונה מיד היינו דמונה גם ימי הטומאה וגם הם עולין לו, אבל כל זמן שהוא בקבר לרב נמי אין עולין לו, ואכתי דבריו ז״ל בפי׳ המשנה דלא כמאן. והא דאמרינן התם דלרב נמי דוקא אם נכנס בשביעי מביא קרבן טומאה, ק״ק אמאי לא יביא קרבן טומאה אפילו אם נכנס קודם ז׳ כיון דעולין לנזירות. וע״כ צ״ל דכל שהוא טמא מכבר אפילו אם חזר ונטמא בטומאה אחרת אינו מביא קרבן טומאה. ודברים אלו צריכים יותר ביאור, יזכני ה׳ לבאר אותם במקומן:

גמרא מי שנזר והוא בביה״ק ר׳ יוחנן אמר נזירות חלה עליו דסבר דמיתלי תליא וקאי וכיון דמשכחת טהרה חיילא, ור״ל אמר דאין נזירות חלה עליו ואי הדר אמר חייל עליה ואי לא לא. לכאורה היה נראה לפרש דלהאי לישנא לר׳ יוחנן נמי אין נזירות חייל על אותן הימים שיהיו כל דקדוקי נזירות עליו לענין טומאה ותגלחת ויין, אלא דלענין זה חייל דמיד דמשכחת טהרה חיילא ממילא בלי שום אמירה, והכי משמע לישנא דמיתלי תליא וקאי, דאי חיילא מיד לכל דקדוקי נזירות א״כ לאו מיתלי תליא הוא דהא חיילא מיד. ולר״ל לאו מיתלי תליא לחול אח״כ ממילא אלא צריך שיחזור ויקבל אחר טהרתו. אבל לא משמע הכי מהא דפריך הש״ס לר״ל מהא דאם גילח ושתה יין סופג את הארבעים, אבל לר״י ניחא, אלמא דלר׳ יוחנן חייל עליה נזירות לגמרי מיד. וע״כ צריך לפרש הא דמיתלי תליא לכי משכחת טהרה היינו לענין קרבן לחוד, וכמש״כ התוס׳ ז״ל דהאי לישנא לאו דוקא. ומש״כ התוס׳ ז״ל בד״ה מיתלי תליא ומ״מ נראה דאסור אינן מדוקדק דהא מבואר כן בש״ס כנ״ל. ועיין באורח מישור.

ולר״ל הוא דאמרינן להאי לישנא דלא חייל כלל וצריך שיחזור ויאמר אחר כך ולא ניחא ליה להאי לישנא למימר דלר״ל לא חיילא כלל לענין דיני נזירות, ומ״מ אין צריך שיחזור ויאמר אח״כ אלא חייל ממילא לכי משכחת טהרה, משום דס״ל להאי לישנא דלא מסתבר למימר הכי, דאי אין טומאה מעכבת על הנזירות וקבלתו קבלה היא, א״כ היה לה לחול מיד לכל דיני נזירות. ואי לא חלה לדיני נזירות קבלתו לאו קבלה היא. ואכתי קשה ממ״נ אי לאו קבלה היא לא יהיה נדר כלל, ואמאי מחויב לחזור ולקבל, ואי קבלה היא ומחויב להיות נזיר יחול עליה מיד אחר טהרתו, אע״ג דבשעת קבלה אינו ראוי לנזירות דטמא הוא מ״מ אחר שיטהר יחול עליו מקבלתו הראשונה, כדאשכחן בנזירות על נזירות דאע״ג דנזירות שניה לא חיילא השתא, חיילא לאחר מכאן ממילא, והיכן מצינו כזאת דקבלתו לא יהיה קבלה ויתחייב לחזור ולקבל. ומה שכתבו רש״י ותוס׳ ז״ל דסגי בקבלה מועטת שיאמר הריני כמו שנדרתי, ג״כ אין טעם לזה לחלק בהכי ואי בעלמא לא הוי קבלה כה״ג ה״נ לא ליהוי קבלה. וצ״ל דלר״ל מפרשינן למה שנזר בביה״ק היינו שנדר שיקבל עליו נזירות לכשיטהר, וכמש״כ התוס׳ ז״ל בריש נדרים (ד׳ ע״א ד״ה כגון) כה״ג ועיין מש״כ שם, אבל לסמוך על קבלתו זו לחודא לא סמכינן כיון דלא חזי השתא לנזירות. ולא דמי לנזירות על נזירות דהשתא נמי חזי לנזירות.

ועיין בשטמ״ק ז״ל שנסתפק לריש לקיש בהאי לישנא אי אסור ביין ותגלחת. ולא הבנתי ספק זה כיון דצריך לחזור ולקבל ודאי נראה דקודם קבלה אין עליו כל דקדוקי נזירות. וטעמיה דר״ל בהא נראה דהכי ס״ל מסברא בעלמא דכל עוד שהוא בטומאתו לא חייל עליה נזירות, דלא מסתבר למימר דמהא דמיעט רחמנא טמא שנזר מקרבן יליף, וכמו שכתבו התוספות ז״ל לאידך לישנא, דלהאי לישנא דלא חייל נזירות

בתורה מכניח נמי מליבח דר"ח בר חידי דבעי סס המיוחד מ"מ בהרשב"ח והכ"ן י"ל כ"ל שהרשב"ח בנדרים ד' לח כתב שזכו תפילו לר"ח בר חידי').

ד) **ולפי** מה שביארתי יש לומר לכאורה דמחלוקת הרחשונים לי שבועה בלח סס מהני להרמב"ן והרח"ש מהני מטעם יד ולשאר רחשונים לח מהני מטעם יד, תליח בחקירה כ"ל והרחשונים דחיח להו דשבועה גריכה סס היינו משום דחיובו ס"ל דהזכרת השם בעי ניטוי דהזכרת השם ובזה ל"ש דין ידות. אבל ל"ב תיקשי תירוץ הרשב"ח והריטב"ח שהרי סס בקשו להשיטות דבעו סס ולח ס"ל דהוי יד ול"ב ס"ל דבעינן ניטוי דהזכרת השם, ול"ב מה תירלו דכשחומר שבועה בחורה הו"ל כהזכרת השם הח לחלו הרחשונים בעינן דווקח ניטוי דהזכרת השם.

וצ"ל די"ל סברח לחרת בחמי דלח מהני שבועה בלח סס מטעם יד, והיח דלח"ג דהזכרת השם דין הניטוי שלו הוח מלבועת השבועה כיון שגם הוח עושה הדין דחלות השבועה מ"מ שני חלקי עניני דבור השבועה כן לשון השבועה ממש ולשון הזכרת השם, שזה בכלל והשביעו וזה מכלל בחלקים ולח"ג דבעינן הזכרת השם נמי הוי מהני דין יד כיון שהוח בכלל לבטח של שבועה מ"מ הרבוי דידות לן מלינו בלח בחמר מקחת הדבור מלשון השבועה דהוי כגמר לשון השבועה וכדילפינן מכל היולח מפיו ועשה לפילו מקחת דבור אבל שיהח מה שהוליח מפיו לשון השבועה לחילו גמר דבריו להוליח מפיו הזכרת השם לח משכחן שבעינן חלק זה מחלות השבועה הרי לח הוליח מפיו לפילו מקחת דבור.

[**הנה** כתבתי שסס הזכרת השם היוה חלק לשון השבועה גרידה חלח דין מיוחד ל"ש לומר שחמירת שבועה בחמורה בחורה חמיר בהזכרת השם. ויש להעיר לפי"ז על שיטת הרחב"ד, דלכחורה ל"ש לומר שהיה חלק מלשון השבועה חלח לשיטת הרמב"ם שכל שבועה גריכה הזכרת השם לענין קרבן ומלקות אבל לשיטת הרחב"ד בהשגותיו פ"ב מה' שבועות ה"ב שבועת ניטוי חלה לענין קרבן ואל יחל גם בלח סס ורק לאו דלח תשח סס ד' וגו' שבשבועת שקר הוא דלח עבר בלח סס ל"ב משמע שדין מיוחד דלאו דלח תשח הוא על סס ד'. והמה הרשב"ח והריטב"ח קושיתם היא גם על הרחב"ד כמפורש ברשב"ח ול"ב על הרחב"ד לח לחיש שפיר תירוצם דלהרחב"ד חין לחמירת שבועה בחמורה בהזכרת השם. ול"ל דלהרחב"ד נמי י"ל שהוא חלק מלשון השבועה דלאו דשבועת שקר לח על הולחת ש"ש לשקר הוא כמו הולחת ש"ש לבטלה חלח על השבועה שילחה לשקר והא שהניח הרחב"ד בזה סס היינו לענין לאו דשבועת שקר ילפינן מקרא דבעינן שבועה חמורה שיש בה הזכרת השם וכן הוא בשבועת העדות ושבועת הפקדון דילפינן בהו מקראי שחינן חלח בהזכרת השם. וגם להרמב"ם יש עוד דין שבועה קלה שהיה גריכה הזכרת השם והיינו לענין חיסורא בלח מלקות].

פימן ב

נדר הנזירות וחלות קדושת הנזירות

ח) **בהא** לנזיר והוא בנית הקברות תר"ל בנזיר עז: → דחין נזירות חלה עליו ואריך לחזור ולקבל עליו נזירות והביחו התוס' סס ד"ה ור"ל בסס הקוטרם דמ"מ בקבלה מועטת סגי לומר יחול עליו הנזירות חו חומר הריטי כמו שנדרתי (בהגהות הב"ר) ומשמע דבשאר נזיר לח סגי בהך קבלה מועטת ואריך להבין החילוק וכן יש להבין הח דחמרינן הכח והביחוהו התוס' סס דלמ"ד לח חיילה עליה נזירות עד שיחזור ויקבל עליו נזירות עובר בב"ת חם חינו מקבל עליו נזירות מיד ואריך להבין דממ"נ חם חין כאן נדר למה עובר בב"ת ואם יש כאן נדר למה אריך לחזור ולקבל עליו וכן כאן בחומר לן לחפשר מן השולם שפירש הרש"ש דלח מיסתברח שיהח נזיר בלח קבלה וכל כמה דלח חמר הריטי נזיר לח חלה עליו נזירות חלח דרחוי לקבל עליו נזירות ואם יעבור נזירותיו עובר בב"ת וגם זה אריך ביאור דלפי לחכתי ליכח קבלה ל"ב לממי עובר בב"ת. ולח"ג לפשטות הדברים היח דלח"ג דנזירות ליכח בלח קבלה מ"מ נדר חיכח ומש"ה עובר בב"ת אבל לחכתי ל"ע דל"ב בל תחחר דנדרים הוח ולח בל תחחר דנזירות וכשברת התוס' גבי הרי עלי לקבל נזירות לחר ל' יום.

---

6) ובדרך פשוט י"ל דלרבנן דחפילו בכנוי הסס סגי שפיר הו"ל יד מוכיח להזכרת הסס שכל הנשבע בכנויין סס ניחח דנעינן דווקח בישבע בסס המיוחד הנה כשבשע בכנויין הרי פתחו עמו שבשיח חת השבועה לבבר לחר.

דעתו לישבע בסס ד' שזהו עיקר שבועה אבל לר"ח בר חידי דנעי סס המיוחד חין זה יד מוכיח ארלונו לגמור דבריו בסס המיוחד. חלח שעוד י"ע בלשון הר"ן דמבריו משמע שחפילו חי משביע בכנויין הוי כמשביע בשמים ובחרן והיינו כר"ח בר חידי מ"מ משביע סתם מהני וכדלעיל.

ונראה ביאור בענין דהכא בכל נדרי הקדמונות ישנן שני דברים שמתחלה נודר ומחייב עצמו להביא קרבן ואח"כ הוא מקדיש הבהמה לעשותה קרבן. ואפילו בנדבה כשאומר הרי זו קרבן נמי ישנן לחלה שני הדברים לפי שיטת הרמב"ם בפכ"ב ממביאה הל' ט"ו שאומר מה שחלד בבהמתי יהא הקדש חטפ"י חלה חל בהקדש דבשלבל"ע מ"מ הוי נדר שחייב להקדיש ח"כ דמשמע מזה דס"ל דבכל מקדיש ואומר יהא הקדש או הרי זו הקדש יש גם דין נדר וחיוב על עצמו שיהא זה הקדש[1] חלה שבדבר הבא לעולם כבר נתקיימו דבריו. וכן משמע במכרי"ט סוף חלק ג' שכתב דמש"כ בהרי זו ליכא עובר ח"כ בכל יחל לא ס"ל נתנו משום שכבר נתקיימו דבריו. וכן משמע מהקצו"ח סי' ריב סק"ד שכתב דבאומר הרי זו לפלוני עני אפילו אם לא זכה זה העני מ"מ נדר הוי שחייב ליתנו לעני הנמלא ראשון וכן משמע ברמב"ן חולין ב: שפירש דהא דמוקמינן קרא דאשר תדור שלם בנדבה דהיינו משום דמפרשינן קרא שתעשה נדר כזה שבנדר והתשלומין יהיו דבר אחד והיינו נדבה דמשמע דס"ל דבנדבה נמי ליכא נדר חלה שבנדר נתחלם מיד ולפי"ז בכל הרי זה הקדש דמשמע להבא כדאמרינן בגיטין לב: יש בזה גם כן דין נדר. ולפי"ז י"ל דאי אפשר שיהא קרבן בלא דין נדר דין בנדר דין בנדבה.

ובן בנזיר ישנן שני דברים שכל האומר הרי עלי להיות נזיר או הריני נזיר יש בזה דין נדר שמקבל על עצמו להיות נזיר ודין חלות בנזירות שמקדיש את גופו שחחול עליו קדושת נזירות ויש לפרש שזהו מה שכתוב בתורה לנדור נדר נזיר שזהו הנדר שמקבל על עצמו ולהזיר לד' היינו חלות קדושת בנזירות בגופו. ואפילו בתוס' בב"ק דף לו: דפליגי על הרמב"ם ביהא הקדש וס"ל שאין בזה חיוב על עצמו להקדיש ח"כ כשיהא לעולם מ"מ י"ל שחי"ז חלה בהקדש. שאין דבורו חלה על הפץ אחר אבל בהריני נזיר שהדבור על עצמו י"ל דמודו בתוס' שיש בזה חיוב על עצמו שמתחייב להיות נזיר וגם י"ל דליכא נזירות בלא נדר נזיר.

והשתא מבוארים דברי התוס' בנזיר עז: והגמ' כאן בנזיר והוא בבית הקברות דחט"ג דלא חיילא עליה בנזירות דמש"כ צריך לקבל עליו נזירות לר"ל מ"מ נדר בנזירות חל עליו וחייב בב"ח אם לא יקבל עליו נזירות וכמו ביהא הקדש דבשלבל"ע להרמב"ם, והיינו טעמא דסגי הכא בקבלה מועטת דבשאר נזיר לא סגי במה שיאמר יחול עלי בנזירות משום דל"ש חלות נזירות בלא נדר בנזירות אבל בנזיר והוא בבית הקברות כבר חיכא לנדר בנזירות ולא חסר אלא שחחול עליו בנזירות. וכן בהא דלא אפטר מן העולם נמי חיכא לנדר בנזירות ולא חסר אלא קבלה מועטת שחחול בנזירות.

ולהנ"ל ניחא מה דקרי לה בל תאחר דנזירות ולא בל תאחר לנדרים שזה בנדר חלק מדיני בנזירות הוא שאין נזיר בלא נדר נזיר שמתחייב עצמו להיות נזיר, והרבה מיני נדרים חיכא כגון נדרי קרבן ונדרי צדקה ונדרי איסור והכי נמי חיכא נדר נזיר ואין ללמוד נדר נזיר מנדרים אחרים אלא ע"י היקשא. ולא דמי למה שכתבו התוס' בחירוצו הב' בתורה כ"ע לקבל נזירות אחר י' יום דהתם חי"ז נדר בנזירות שהרי לא התחייב עצמו להיות נזיר אלא לקבל עליו בנזירות ונראה דהתם ודאי לא סגי בקבלה מועטת כיון דליכא נדר בנזירות ומש"ה הו"ל בל תאחר לנדרים. ונראה דבאומר כ"ע לקבל נזירות לא בעינן כלל שיהיה נזיר ותחול עליו נזירות ל' יום אלא במה שמקבל עליו בנזירות לחוד יש ואפ"י שממילא הוא שכיון שמקבל עליו בנזירות אי אפשר לו שלא יהיה נזיר מ"מ נפק"מ בשאם שאמרה הרי עלי לקבל נזירות ולא הפר לה בעלה ואח"כ כשקבלה עליה בנזירות הפר לה בעלה ביום שמעו שיאלה ידי נדרה הראשון ואפ"י שלא היתה נזירה ל' יום דמ"מ היא הרי קבלה עליה נזירות משא"כ באומרת לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזירה וקבלה אח"כ נזירות ובעלה הפר לה נזירותה לא קיימה את נדרה הראשון שהרי לא היתה נזירה ל' יום. ולפירך גיסא ליכא נפק"מ כשהיה נזיר אח"כ בלא קבלה וכגון קטן מופלא שמוך לאיש שנדר והדירו אביו אח"כ בנזירות שאם נדרו היה שלא יפטר מן העולם עד שיהיה נזיר הרי היה נזיר ע"י אביו אבל באומר כ"ע לקבל נזירות לא קיים את נדרו שהרי הוא לא קיבל נזירות אלא אביו הוא שהדירו.

ג) **ובשט"מ** בשם שיטה ישנה משמע דפליג על הרא"ש וס"ל בלא אפטר מן העולם שאינו צריך קבלה חדשה וממילא חלה עליו הנזירות אלא שברצונו תליא שאם ירצה יתנהג בנזירות מיד ואם לא יתנהג בנזירות מיד תתאחר נזירותו וזה צריך ביאור כשברא דהא אינו נזיר אלא ל"ב חלה על גופו קדושת

---

1) אלא שמהרי"ט ח"א סי' לט ד"ה ועוד קשה משמע שאי"ז אלא נאומר יהא הקדש שהוא לשון עתיד ובזה היתה מיושבת קושית הלח"מ בפ"ו מערכין הל"א דמהרמב"ם בשם משמע דכשמקדיש בשלבל"ע אפילו נדר לא הוי. אבל ל"ע שהמהרי"ט שם כתב וז"ל: וכן האומר סלע זו לצדקה ה"ה כאילו אמר תתנו לצדקה דומיא דנדבה דקרבן דאמרינן נה אחירתו לנעוה כמסירתו להדיוט, אף לצדקה אע"ג דלא הוי כמסירה ממש מדין

סגיא באומר ואני לחוד, כדמסיק בגמ' נזיר דף כ' ע"ב, ובכה"ג ההתפסה הוא על הדבור, שגם אני אומר באמירתו, ומוכח מזה דבנדרים מהני גם ענין ההתפסה השניה.

ובזה מדויקין דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג דנדרים ה"ג, שכתב, כיצד המתפים בנדרים חייב כגון שנדר חברו בתוכ"ד ואני כמוהו יעו"ש. והמשנה למלך תמה שם על דבריו דבאומר ואני כמוהו לא בעינן תוכ"ד, כמפורש בגמרא נזיר, ועוד דהרי במתפים בכבר מהני התפסה אפילו אחר כמה ימים יעו"ש. ובאמת לכאורה הרי דברי הרמב"ם מרפסין איגרא, דהרי כל עיקרי התפסות אפילו אחרי כמה שנים, ולפמש"כ דברי' נכונים ומובנים, דהרמב"ם איירי כאן לענין התפסה השניה, היינו התפסה על הדבור דבנדרים מהני התפסה הראשונה רק באומר על הכבר זה כזה, אבל אם אומר על האיש הנודר ואני כמוהו ליכא התפסה ממין הא', ורק התפסה בדבור ובכה"ג לעולם צריך בתוכ"ד, ורק בנזירות אם אומר ואני כמוהו דהנזיר עצמו חל עליו קדושה שייך גם התפסה הראשונה ומשו"ה מהני גם לאחר זמן.[ב] וכן משמע בר"ן ד' ע"ה ע"א לענין דאיבעי שם באומר לאשתו כל הנדרים שתדורי עד שאבוא ממקום פלוני הרי הן מופרין לר"א דאמר מופר אם חלין ובטלין יעו"ש, דמוכח דאיכא התפסה על הדבור, היינו שיהי' הדין כהדין שהועיל הדיבור הראשון יעו"ש.

עוד יש ענין בהתפסה של נזירות שמשון, גמ' נזיר דף ד', שאם יאמר אדם שיחול עליו כל [דיני] הנזירות ויפרט כל הפרטים שהי' על שמשון ולא יזכיר ענין ההתפסה שיהי' כשמשון שלא תחול עליו נזירות שמשון, ומהאי טעמא ג"ל דלא מהני שאלה, דכיון דענין נדר זה הוא דלא מהני אמירת הנדר רק בהתפסה, דין זה הוא כתמורה דלא מהני שאלה, דרק בנדרים שחלין משום נדר מהני שאלה אבל היכי דלא מהני נדר רק התפסה לא מהני שאלה, והא דמהני בקונמות שאלה אף אם נעשה ע"י התפסה י"ל דבנדר איכא גם סיבת נדר פשוט דהרי מ"מ עושה נדר ומשו"ה י"ל כיון שבטלה סיבה זו נעקר כל הנדר, וצ"ע. שוב עיינתי דלק"מ מקונמות דהלא לב"ש דאין שאלה בנזירות מ"מ מהני שאלה בנדרים, דקונמות אינם כהקדש רק לענין הרחקה ולא להתיחדות לגבוה.

סימן ד
בסוגיא דלא אפטר מן העולם

דף ג' ע"ב אמר רבא כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר. ועיין בפירוש הרא"ש, וכן בר"ן, דבכה"ג אינו עובר משום לא ישתה רק משום בל תאחר לחוד, וכן משמע בתוספות. והקשו שם בתוספות לוקמי באומר הרי עלי לקבל נזירות לאחר ל' יום. ותירצו, דאין בזה משום בל תאחר דנזירות רק בל תאחר דנדר, דמאחר לנדור יעו"ש. והנה צריך להבין איזו קבלה יש כאן באומר לא אפטר מן העולם.

והנה בענין נזירות שקלו וטרו האחרונים, עיין מהרי"ט ח"א סימן נ"ג ונ"ד, והובאו דבריהם בקצרה באבני מילואים בתשובות סימן כ"ב יעו"ש. ומסקנת המהרי"ט דעיקר נזירות הוא שמקדש את גופו על זה וממילא אסרתו תורה ביין, כמו שאסרה תורה עלינו חלב ודם, ומהר"י בן לב סובר דהוה איסור חפצא שאוסר היין עליו, ומהר"י באסאן סובר דהוה כאומר פי לדיבורי שאוסר איבריו לפעולותיו יעו"ש. והנה לג' פירושים אלו לא אבין איך יפרשו

ב. הגה"ה. אח"ז מצאתי במחנה אפרים ה' נדרים סימן ב' שכתב כן בדברי הרמב"ם, ותו"ל שכונתי לדעתו בזה, רק קצר קצת ולא זכר לפרש עיקר פלוגתא דאביי ורבא.

הך דינא דלא אפטר מן העולם, וכן הא דמוקי ר"א כגון שנזר בבית הקברות, דזה ודאי אי אפשר לומר שמקדיש ומתפים קדושה על גופו לנזירות בזמן שאינו מסוים, וכן למהר"י בן לב בבה"ג על היין, ולמהר"י באסאן על אבריו, דממנ"פ אם מהני דיבורו והתפסתו שבע"כ נתקדש גופו באיזה זמן כמו במקדש אחת מחמש נשים דנתפסין קדושין באחת מהן, היו אסורים עליו איסורי נזירות מספק שמא עכשיו הוא נזיר, ואם לא מהני דיבורו והתפסתו מאיזה טעם יחול עליו החיוב לקבל עליו מחדש נזירות. וזה ודאי דוחק לומר שנתפסת בו קדושה כזו שיהיה נזיר בזמן מן הזמנים, דכל קדושה היא דנשתנה עכשיו הדבר ובבה"ג לא נשתנה הדבר עכשיו כלל כיון דמותר בכל דבר. וכן קשה במה דאמרינן לקמן דיש נדר בתוך נדר ומהני לחד מ"ד גם באומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום דאיך שייכת קדושה כפולה שנאמר שעל ידי זה הוא חייב למנות שתי נזירות, וכמו דלא שייך קדושה כפולה כן לא שייך איסור כפול שיאסר שתי פעמים בזמן אחד ביין או גופו ליין, ועיין ברשב"א בחידושיו שם.

ועל כן נלענ"ד דנזירות הוא קבלה על עצמו להתנהג בפרישות מן היין ומכל הדינים האמורים בתורה לענין נזיר, וענין קבלה זו הוא על עצמו כמו נדר, וכשמקבל עליו בלשון זו אמרה תורה שחייב הוא לקיים מוצא שפתיו, ואם לא יקיים הזהירתו תורה מלבד הלאו דבל יחל דברו בלאוים מיוחדים על יין וטומאה, ומשום הבא אמרו בגמרא לעיל דנדרים איסור חפצא ושבועות אסר נפשיה, דמוכח מהא דתני נזירות בתר שבועות דדמיא לשבועה דהוה איסור נפשא. וז"ל הרא"ש בפירושו לדף ב' ע"ב: ונזיר וכו' אינו נאסר היין עליו אלא בגופו תלויה הנזירות וממילא נאסר ביין ע"כ. והנה לכאורה משמע מדבריו כשיטת המהרי"ט דהוה קדושה בגופו, אמנם אין זה מוכרח, דגם לדברינו מדויקים דבריו דמקבל על עצמו להתנהג בפרישות וממילא אסרתו תורה ביין, ועיקר כונתו לחלק בין קונמות לנזירות. והא דמהני התפסה בנזירות ולא בשבועה, עיין ר"ן שבועות לענין מתפים בשבועה, הוא משום דבנזיר שמחויב לשמור נזירותו קראה אותו התורה קדוש, וכיון שחל עליו שם תואר של קדושה שייך בו התפסה אבל בשבועה שאין עליו שם תואר חדש לא שייך התפסה מגברא לגברא, כמו שכתב הר"ן בפרק שבועות שתים, וכן במתפים מיין של נזיר לא שייך התפסה כמו בשבועה דהוה רק איסור גברא, והמהרי"ט כתב על זה משום דזה הוה דבר האסור ולא דבר הנדור דממילא אסרתו תורה, וזה לא נלענ"ד, דכמו דמעילה של הקדשות הוה דבר הנדור ולא דבר האסור כ"כ איסורי נזירות, ורק משום דהוה איסורי גברא כשבועה.

ועל פי זה נראה לי באומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר שמקבל עליו להתנהג בפרישות פעם אחת בחייו, וכיון שלא פירש באיזה זמן אי אפשר שיהיו עליו דיני נזירות, דרק באומר היום מיד חלין עליו כל דיני תורה. אבל מ"מ הוה קבלה לנזירות ככל קבלות נזירות, דכל נזיר אינו מתפים בו קדושה ורק מקבל על עצמו בבה"ג להתנהג בנזירות, ומשום הכי מחויב לקיים דבריו להתנהג בנזירות פעם אחת, וכל זמן שאיננו מתנהג אינו עובר רק משום בל תאחר ככל מאחר נדר. ולא דמי לאומר הרי עלי לקבל עלי נזירות לאחר ל' שכתבו בתוספות דמאחר לנדור נדרו דהתם לא קבל עליו להתנהג בנזירות רק קבל עליו לנדור להתנהג בנזירות ואם כן הוא מאחר לנדור נדרו, אבל בבה"ג שכבר קבל עליו להתנהג בנזירות אם מאחר נזירותו הוא בל תאחר דנזירות. כנ"ל נכון בפירוש הסוגיא.

ומשו"ה גם בנדר בבית הקברות אף שאינו חל עליו עכשיו שום תואר קדושה אבל כיון שקבל עליו להתנהג בנזירות מעתה אף שאינו יכול לקיים עכשיו מחויב לקיים דברו להתנהג בנזירות מיד כשיצא מבית הקברות. ומה שכתבו בר"ן ובראב"ש שצריך לקבל כשיצא מבה"ק לאו דוקא, רק שצריך להתחיל נזירותו, וכל זמן שאינו מתחיל אינו עובר בבל ישתה, דלאו זה אינו חל רק במפרש הזמן שאפשר שיחולו עליו דיני התורה, אבל כיון דבזמן שפירש לא חלו עליו דיני התורה לא יחולו עליו לאוין אלו רק כשיתחיל או יקבל עליו להתחיל מיד.

וברמב"ם פ"ו מהל' ערכין הל' ל"ב ול"ג כתב להוכיח דינו באומר הרי עלי להקדיש שמחויב משום נדר לקיים דבריו להקדישו אף שמקבל עליו בדבר שלא בא לעולם, וז"ל והרי האומר לא

סימן ו
בענין חלות נזירות

דף ג' ע"ב אמר רבא כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהא נזיר דמההיא שעתא ה"ל נזיר, מידי דהוה אאומר לאשתו הרי זו וכו'. עי"ש בתוס' דמקשה הא מצי לאוקמי באומר לאחר ל' אקבל נזירות, עי"ש דתירץ דא"כ לא הוה בל תאחר דנזירות כי אם בל תאחר דנדר. ועי' בס' קרן אורה ובגליון הש"ס דמקשו א"כ איך אוקמי רבא כגון דאמר לא אפטר מן העולם הא מוכרחין אנו לומר דעתה לאו נזיר הוא דאם אמרינן דעתה הוא נזיר איך שייך בל תאחר הא איתא הלאו דבל יאכל ובל ישתה כדפריך הגמ' לעיל, אלא ודאי דעתה לאו נזיר הוא אלא קבלה שיהא קבלת נזירות הא הוי בל תאחר דנדר.

ולע"ד נראה לתרץ דהנה בנזיר יש ג"כ נדר, מה שהוא נודר שישמור את עצמו מכל הדינים הנחוצים לנזיר, וזאת אמרה תורה דאיש שקיבל על עצמו שישמור את גופו מכל הדינים אסור בכל הדינים. וענין הנדר עם ענין הנזירות שעשתה תורה הם שני ענינים נפרדים, אלא דגם הנדר דנזיר ג"כ פרט הוא בנזירות, ומשו"ה קאמר רבא שפיר כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהא נזיר, ונדר להיות נזיר עד זמן מיתתו, ומשום חשש שמא ימות ויעבור על בל תאחר צריך תיכף למנות הנזירות, וכיון דצריך למנות ולא נהג עוד בנזירות עובר על בל תאחר. ושפיר הוה בל תאחר דנזיר, דאימת מקרי בל תאחר דנדר היינו דוקא היכא דקבל שיקבל נזירות, וכיון דעוד לא קבל עובר על בל תאחר דנדר, כיון דהנדר לא היתה על נזירות. אבל אם אמר לא אפטר מן העולם קבל בנדר להיות נזיר ולא לקבל נזירות ואם לא ינהג נזירות ודאי מקרי בל תאחר דנזירות.

אבל זאת אנו צריכים להבין, איך חלה הנזירות באופן כזה, איך נוכל לברר היום שנוכל עליו לומר דעל זה היום היה נדרו שיהיה נזיר, הא צריך לתלות זה בדין ברירה, דהא על כל יום ויום יהיה ספק שמא לא על זה נדר. ונוכל לאמר דלא תליא זה בדין ברירה, דהנה צריכים להבין איך מצינו בכל מקום דאם אחד אוסר בקונם שלא יאכל מחבירו דחל הנדר, על איזה דבר אכילה חל הנדר, הא יכול לאכול כל מה שרוצה, ועל איזה דבר אכילה חל הנדר, וג"כ מוכרחין לבוא לדין ברירה. אלא ודאי מוכרחין אנו לומר דהקונם חל על ענין האכילה דהאכילה הוא החפץ הנאסר ולא הכיכר, ולא הוה דומיא דגט אשה דצריכים שתהיה האשה מבוררת, דהתם ענין הגירושין תליא באשה עצמה משו"ה צריכה להיות מבוררת, אבל בקונם נוכל לומר דחל בכללות על ענין האכילה. וכן באוסר ענבים ותאנים יחד איך חל האיסור הא יכול לאכול כל הענבים בפני עצמן או כל התאנים בפ"ע ואיך חל האיסור על שניהם יחד. אלא ודאי כדברינו דחל האיסור על ענין אכילת תאנים וענבים ולא על ענבים והתאנים לבד. ובזה נוכל לומר גם בלא אפטר דחלה הנזירות על הענין דהזמן ודו"ק.

ובזה ההסבר נוכל לבאר מה שמתרץ רב אחא בר יעקב כגון דנזר והוא בבית הקברות, דלכאורה קשה מאוד להבין כיון דעכשיו לא חלה הנזירות כיון דהוא בבית הקברות, וסבר דלא חיילא בבית הקברות, מפני מה צריך לצאת ולקבל, הא על זה לא קבל לצאת ולקבל. ואפילו אם אמרינן דהקבלה דנזיר היה נדר ג"כ ע"ז, אבל מ"מ צריך להיות בל תאחר דנדר כיון דעכשיו לא חלה עליו עוד נזירות. ועי' לקמן דף י"ח בר"ן בענין יש נדר בתוך נדר דאיתא שם דמוכרחין אנו לאמר דגם הנדר השני חל מהשתא, דאי לא חייל עכשיו איך חל לאחר זמן. מוכח מזה דהיכא דלא חל מהשתא לא יוכל לחול לאח"ז, ואיך חל לאחר שיצא מבה"ק הא בבית הקברות לא היתה חלה עליו כלל, ומפני מה נחוץ עתה לקבל נזירות הא

צריך להיות בטול אמירתו כיון דבעת שאמר לא היה יכול לחול כיון דהיה בבית הקברות.

אבל לפי דברינו לעיל דבנזיר יש ג"כ נדר מה שהוא נודר להיות נזיר, נוכל לאמר דזה הנודר גם בבית הקברות חל, דגם שם יוכל להיות נדור להיות נזיר, וכיון דנדור הוא גם בבית הקברות להיות נזיר, וחלות הדינים שעושה התורה שיהא אסור בכל איסורי נזיר לא יוכל לחול בבה"ק, משו"ה לוקין על בל תאחר, כיון דנדר להיות נזיר חלות זה חל בבית הקברות, וכיון דחל עליו יש עליו חיוב להסיר כל המניעות שמונע לחול דין התורה, וכיון דלא משתדל להסיר התחבולות הזה עובר על זה בבל תאחר.

ובזה נוכל להסביר מה שחוקר השיטה מקובצת אם יהיה עובר על בל יחל דברו בעת שעומד בבית הקברות. ועי' בם' קרן אורה לנדרים דמקשה איך שייך שיעבור על בל יחל בבית הקברות כיון דלא חל הנזירות. אבל לפי דברינו ניחא, כיון דהנדר שיהיה נזיר חל תיכף גם בבית הקברות, אלא דהדינים של תורה עוד לא חייל משו"ה חקר השמ"ק מי אמרינן כיון דחל נדרו דיהיה נזיר ויהיה שמור מכל הדינים חל עליו בל יחל, או דלמא כיון דסוף סוף חלות התורה עוד לא שייך בביה"ק משו"ה לא שייך שיעבור על בל יחל כיון דלאו נזיר הוא.

ונחזור לדעיל מה שאמרנו דמשו"ה בלא איפטר מן העולם עובר בבל תאחר דמשום חשש שמא ימות צריך שימנה עכשיו נזירות וכיון דלא מנה עובר בבל תאחר, קשה מאי שנא מהא דקי"ל אם אמר הרי עלי להביא קרבן דליכא בל תאחר כי אם לאחר שלוש רגלים, ואמאי לא יהיה עובר תיכף ומיד דמשום חשש שמא ימות צריך להביא הקרבן מיד וכיון דלא הביא תיכף יעבור על בל תאחר, כדאמרינן בלא איפטר דמשום זה עובר בבל תאחר. ונוכל לתרץ דבאומר הרי עלי להביא קרבן לא שייך החשש שמא ימות, דאפילו אם ימות ג"כ לא יעבור על בל יחל כיון דנדר להביא קרבן על זמן נצח וגם לאחר מיתה הוא הזמן, אלא דלא יכול להביא משום דמת הוא אנום ואנום רחמנא פטריה. ומשו"ה לא נוכל בשום אופן לחייבו משום בל יחל דבעת שחיה יכול לעשות בכל יום, ובעת שמת אנום הוא, דהזמן הוא להביא קרבן גם לאחר מיתה, משו"ה ליכא בל תאחר היום קודם שלש רגלים משום דלא יוכל לעבור על בל יחל. אבל בלא איפטר מן העולם אם ימות בודאי יעבור על בל יחל, כיון דעבר הזמן, דהזמן המוגבל לקיים הנדר לא היה עליו כי אם עד מיתה, משו"ה שפיר עובר על בל יחל אם ימות, כיון דגמר זמן קיום הנדר לא שייך לומר דעכשיו הוא אנום, ומשום חשש זה שמא ימות מוכרח למנות הנזירות תיכף ומיד, ומשו"ה שייך שפיר דין בל תאחר.

אבל קשה לפי מה דאיתא בם' אגודה הובא בב"י סי' כ"ז ובקצוה"ח הל' הלואה סי' נ"ה ס"ק א', אם אחד נדר לעשות דבר ביום בתוך ל' יום או זמן אחר, ולא נאנס תוך הזמן והיה יכול לעשות, וביומא דמשלם זמניה נאנס לא מקרי אונס, עכ"ל. ולפי"ז לא נוכל לומר דמשו"ה לא חיישינן בכל קרבנות שמא ימות כיון דמת אנום הוא משו"ה לא יהיה חייב על בל יחל, הא כיון דיכול להביא הקרבן מחיים לא מקרי אנום לפי שיטת האגודה, ובודאי יהיה חייב על מה שלא הביא מחיים. וא"כ הקושיא במקומה עומדת אמאי לא חיישינן בכל הקרבנות שמא ימות, דהא כיון שימות יהיה חייב על בל יחל דלא מקרי אנום כיון דיכול להביא מחיים כפי שיטת האגודה.

ונראה לחלק בין האגודה לדהכא, דהאגודה מיירי בדאנים, דעבירה יש גם בעת שאנום, אלא דרחמנא פטריה משום דמה היה יכול לעשות, משו"ה שפיר קאמר האגודה כיון דהיה יכול לעשות קודם לא שייך לומר המעם דמה היה יכול לעשות כיון דהיה יכול לעשות מחיים. אבל הכא מיירי דמת לא שייך לומר דיהיה חייב עתה מטעם דלא מקרי אנום כיון דהיה יכול לעשות מחיים, כיון דסוף סוף ליכא עתה בעל עבירה וליכא עבירה, ומחיים לא עבר כיון דחשב לקיים למחר ומחר הוא מת ופטור לעשות ולא שייך לחייבו, דאל"כ הא כל אדם יהיו חייבים דהיינו אם ימות קודם שעבר זמן התפילה מטעם דהרי יכול להתפלל קודם, אלא ודאי דלא שייך לומר כיון דקודם המיתה ודאי לא עבר על התפילה כיון דיש לו עוד זמן להתפלל, ואחר שמת הוא פטור מלהתפלל כן ה"נ בנ"ד.

ולפי"ז נוכל להסביר מה שפסק הרמב"ם ז"ל דאם נדר להביא קרבן ועבר שלוש רגלים ולא

איסור קיימיגן גזו הפרשה דאילו בנדרי הקדש וקרבנות קרא מפורש בנדרים כ"ג) וכן מפורש בר"ן לקמן דף ס"ג. ד"ה קונם יין כו', מיהו דוקא נאומר שהם זו אצל נאומר שהם אתם אין חדש העיניר בכלל מע"פ שאותה שבדר הם מעוברת שהרי אם לא היה נאסורו בשהה זו משלים לשהה הבאה הפשוטה ומע"פ שאסור לו לעשות כן בתחילה לאיכא בל תאחר ע"כ. וכן נוטה דעת הריב"ש (סי' תמ"ה) ז"ל כי נמה שכ' בנדרי איסור עובר משום ב"ת הי' אפשר להעמיד בנדרים דומיא דנזירות כדאיתא בגמרא לא אפטר מן העולם כו' הב"מ נאומר שיאסרו תלוים עלי בקונם ל' יום קודם שאפשר מן העולם ובענין זה היה בצל יאכל אלא איש לו להתחיל בשאסרו שמא ימות כו' ע"כ. ובריך בידור מה שייך ב"ת בנדרי איסור. ובראה הנה בסימן ג' בירורו בנדרים יש איסור חפצא שהוא איסור תורה ויש לאו בצל יחל בדברו, ולהרמב"ם הלאו על המדיר והאיסור על המודר.

ונראה דמי שיאמר אסור ככר זה לא יהי' באסר בדיעבד אלא אם כן נודר שהוא אוסר, כמו בשבועה אם יאמר דיעבד שהם אוכל או לא אוכל אין עליו חיוב לאכול או לא לאכול אלא אם קבל עליו בשבועה אי הוי קבלה, כן על ההוא בנדר אם נודר שהוא אוסר עבדיו אל האיסור חפצא אצל אם לא נודר לא אל, וכמו שמצאתי בסה"מ ובחיבוב שבדר ובשבועה מ"ע לקיים מה שקבלו על בפיהם, לכן כשבדר שיאסור על עצמו ככר אל עליו נדר לאסור כמו שבדר להקדיש שאל עליו נדר להקדיש וכמו שבדר לנזור אל עליו הבדר לקבל נזירות. לכן בפיר שייך ב"ת שמחויב לאסור החפץ. אמנם הר"ן והריב"ש לא מיירי בכה"ג שבדר לאסור החפץ אלא שאמר קונם יין שבה אחת או יאסרו בקונם ל' יום קודם שאפטר. והבה נודאי לא בעי איסור חדש להר"ן, אלא שאם יהוג שבה בשיאסור יתקייס הבדר דהוא אסר שבה אחת רק אלא קבע אינו שבה לכן אינו שקובע אסור אז. ולכן הוי בב"ת כיון דבדר בקונם יין שבה מחויב לשלם נדרו לא לאכול ולהתהבג באיסור כבדרו, ואף שהרמב"ם בסה"מ (ל"ת קכ"ז) והרמב"ן (מצוה ג"ד) כתבו דאין ב"ת בנדרי איסור והספרי מפרש הרמב"ן שאל קרבנות קאי לעבור על בל יחל אצל אין זה שייך לעשם היסוד, שזה אפשר לכו"ע שבדרי איסור הבדר שבודר שהוא אוסר האסן לכן נאסר ואף שבבדרו יש שלא לאכול אלא שהוא אוסר.

וכן בהקדש אין בדר בין בדבה דהוי בדר כדמוכח מכמה מקומות ואין איסור בין בדר לבדבה אלא שבבדר מחויב להביא קרבן אחר אם נאבד ובבדבה לא, אצל על זה הקרבן גם בבדבה ברשה דמה שבעשה עולה אי שלמים בדיעבד הוא מדין בדר, אלא שבבדרי איסור בעי לשון בדר כבון הרי עלי אי אסור אצל בדיעבד לאוד לא הוי בדר ובהקדש הדיעבד לאוד הוי בדר ואסור לאכלו ומצוה על מוצא שפתיך תשמור כמ"ש הרמב"ן (מצוה ג"ב) והחינוך (מצוה ת"ז). לכן באומר ה"ז עולה תרתי איכא בזה, אלות ההקדש שעשה עולה ואי הבדר דבדיעבד לאוד הוי בקדשים ולדקה בדר, והבדר הוי שיהי' זה עולה שהוא מקדישו לעולה לכן מועיל דיעבד לעשות אלות עולה מפני שדיעבד הוי בדר. ואף שמה שדין שאלה בהקדש יליפינן מקרא מיוחד עי' לקמן דף ע"ב ובי"ב דף ק"כ רשבי המטות דשחוטי חוץ ולא מקרא דשאר בדרים, ולכאורה לדבריהם שהבדר פועל אלות הקדושה ל"כ אם ישאל על הבדר יתבטל ממילא ההקדש, זה היינו דהקדש אל מפני שהוא מקדיש שאומר ה"ז עולה אלא מה שמועיל הקדשו מפני שהוי בדר שהוא נודר שהוא מקדיש. לכן הו"א כיון שאל ההקדש ונעשה עולה לא מהני שאלה לכן בעי קרא דיש שאלה על עסם אלות ההקדש.

וכן בבזיר, כמו בהקדש שבי בדרים כיבהו באומר בריבי בזיר הוא עושה אלות קדושת בזירות על עצמו, ואו שהוי בדר כדכתיב כי ידור בדר בזיר להזיר הייבו שהוי בדר ב"כ שהוא עושה עצמו בזיר, ואף שאינו אומר לשון בדר אלא בריבי בזיר י"ל בבזירות הוי כהקדש דבדיבור לאוד הוי בדר, כדמשמע מבמרא בזיר דף ט' בבדרי בזיר הוי בדרי הקדש דהא ב"ש ס"ל אין שאלה בבזירות כמו שאין שאלה בהקדש. אמנם הרמב"ם שכ' שהבזירות הוא מכלל בדרי איסור יש לעיין, בשה הוי בדר הא בבדרי איסור בעי לשון בדר הרי עלי וכדו', והכא באומר בריבי בזיר הוי כאומר ה"ז הקדש או הי' הקדש דרק בהקדש ולדקה מהני כמ"ש הרמב"ן והחינוך, ובראה דל"ל כיון דאמרה תורה כי יבור בדר בזיר להזיר, ת"ל ע"כ לשון בריבי בזיר הוי בם לשון בדר כמו הרי עלי הוי לשון בדר. ובזה יובן היטב הרמב"ם שפסק כר' בתן בזיר דף ט' באומר בריבי בזיר בן

הנרונרות דהוי נדור מן הנרונרות. והקשו המפרשים למה לא פסק המחבר דלב"ח לא הוי לא נזיר ולא נדור. לכן נראה להרמב"ם לשיטתו דמזירות הוי בכלל נדרי איסור מוכרח לפסוק כר' נתן, דהא הטעם דלא הוי נדור נאמר הריני נזיר מן הנרונרות מפני שלשון נזיר לא הוי לשון נדר, ולפ' ר' יהודה ס"ל דהוי נדר נאמר' אם, ופירשו התוס' דהטעם דנזיר הוי לשון הפרשה כמו מופרש אני מנרונרות אצל ב"ה לא ס"ל כן. לכן כל זה לפ"ם ניחא שמזירות הוי נדרי הקדש ל"ב לשון הריני נזיר לא הוי לשון נדר כלל רק לשון חלות המזירות כמו ה"ז עולה ל"ב לידי יהי' נדור מן הנרונרות, לכן הרמב"ם שפסק דהוי מכלל נדרי איסור ונדרי איסור הרי נעי לשון נדר וע"כ דהרי נזיר הוי גם לשון נדר כמו הרי עלי ל"ב נאמר הריני נזיר מן הנרונרות שפיר הוי נדור.

והנה עי' נזיר דף ט"ז: מי שאר והוא שנית הקנרות ר"י אמר נזירות חלה עליו ור"ל אמר אין נזירות חלה עליו אי הדר ואמר תיולת עלי' ואי לא לא. ותוס' כתב ונקוטרם פי' דנקנלה מועטת סני למול עליו המזירות אומר הריני כמו שנדרתי, וכן כ' נפי' הרא"ש שם ז"ל, ונראה לר"ל נמי היינו לריך קנלת נזיר נמורה אלא אומר הריני נמזיר. ולריך ניאור מה זה קנלה מועטת. הא ר"ל ס"ל דלא אל עליו נזירות ונעי קנלה אחרית, לכן לפנרינו ניחא דניאורנו דנאומר הרי נזיר הוי קנלת נזירות כמו מקדיש עולה כן מוחיל על עלמו חלות המזירות, ועוד נדר דומר ביה' נזיר. לכן נמודר והוא נמב"ק דלא אל עליו עלם חלות המזירות אצל נדר ביהי' נזיר הרי נדרו לא חסר רק עלם קנלת המזירות, ולר"ל עומר נב"ת אם לא קנל עליו לכשיטהר, אצל מוכח שאין נעשה נזיר בלי נדר דל"ב לעולם יעשה נזיר בקנלה מועטת כזו, אלא שלא מהני ונעי דוקא נדר שיהא שהא מחר ובלי נדר לא חלה עליו המזירות.

ואחרי יסודות אלו נבא לניאור הרמב"ם, דזהו ולפי האמור כהדרישה דאלוק אין מה שחעלה מלודתי וכדו' למה שחלך בהמתי אלא מהו החילוק בטעמא. ונראה, הנה דקדקנו לעיל דנערכין כ' דהרי עלי להקדיש לא הוי מכלל הקדשות אלא מכלל שאר הנדרים ונמכירה כ' דהוי נדרי הקדש. והטעם פשוט, דנערכין כ' שאומר הרי עלי ונהקדש הרי לא נעי לשון נדר כלל רק יהי' הקדש כמ"ש החינוך והרמב"ן, היינו דינור לאוד. והטעם דנערכין דמירי נדנר אלא נא לעולם נאמר שהינו נעלים כלל על האמירה יהי' הקדש, דהא נאומר מה שחעלה מלודתי אין היס הקדש או חרס אינו כלום כמ"ש הרמב"ם נהל' ערכין דזהו דין אין לדם מקדיש דאלב"ע. ונס נדר לא הוי ומפני שהרי דינורו הוא שמקדיש עכשיו ועכשיו לא חל ההקדש ומחילה לא הוי נדר ב"כ, כיון דנדרו שהוא מקדיש חם אי אפשר, וכן נאומר יהי' הקדש מהו הנדר לא שהוא יקדיש אלא שיהיה הקדש, וכיון שהינו נעלים כלל לומר יהי' הקדש לא הוי נדר כלל, אצל נאומר הרי עלי להקדיש, אזהו נדר על עלמו שכשינא ליהו אי יקדיש זה הוי נדר ככל נדר שאומר על עלמו. אצל יהי' הקדש זהו גדר מנדרי הקדש, דכשמקדיש נהמה לעולה ניאורו דהנדר הוי אזה יהי' הקדש.

והנה נאומר הרי עלי להקדיש כשיקדיש ל"ב לא יחול הקדש אלי נדר כנון שיאמר יהי' זה כמו שנדרתי מפני שהנדר הי' שהוא יקדיש לא שהפץ יהי' קדוש ונעי נדר אחר אזה יהי' הקדש ושהוא מקדיש, אצל נאומר יהי' הקדש הרי הנדר לא שהוא יקדיש אלא שהנדר יהי' קדוש ואי כשיקדיש יהי' די נאמירה יהי' כמו שנדרתי כמו שניזיר נשם"ק לר"ל, דהנדר כנר עשה על חלות ההקדש רק חסר החלות.

ועכשיו יונן ומ"ב הרמב"ם או יהי' אסור. ונראה כמו שניאורנו דננדרי איסור ג"ב הנדר שנדרו שיהי' זה אסור ולא נאסר החפלא אלא ל"ב נדר שהוא אוסר כמו נהקדש ומזירות, ולכן נאומר יהי' אסור נדר שהפץ יהי' לאסור וכשינא לעולם יאסר רק חלות האיסור וכשיאמר יהי' זה כמו שנדרתי יאסר הכבר ומחויב הוא לאסור הכבר דכל היולא מפיו יעשה ופיו הי' אזה יהי' אסור.

ונבא עכשיו לניאור הרא"ד נהשנתו. דהרמב"ם הניא רבי' דיכול לנדור איקדיש והחידוש זה לא מציגו נדר כזה דנדרי הקדש היינו שנודר שהוא מקדיש היינו שהפץ יהי' קדוש ומועיל הנדר שיחול ההקדש, אצל לנדור איקדיש אין זה נדר הקדש וכשיקדיש ל"ב יהי' אי נדר הקדש יהי' זה קדוש, לזה הניא רבינו רבי' אלא אפשר מן העולם אע"פ שעדיין לא נדר נמזיר, היינו דהרמב"ם מפרש אלא אפשר מן העולם עד שאהא

כלל ט

בענין מחלוקת רש"י ותוס' יבמות דף מ"ט ע"ב אי דבר המונע תפיסת קידושין בכוחו ג"כ להפקיע קידושין דמעיקרא או לא:

גרסי' ביבמות דף מ"ט ע"א אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הוולד ממזר נדה דהא תפסי בה קידושין דכתיב ותהי נדתה עליו אפילו בשעת נדתה יש בה הוי' סוטה נמי דהא תפסי בה קידושין ופירש"י ז"ל דהא אף לאחר שזינתה לא פקעי מינה קידושין הראשונים עכ"ל ובתוס' שם ד"ה סוטה הוקשו ע"ז וז"ל וקשה לר"י דנדה נמי הא לא פקעי מינה קידושין ואפ"ה איצטריך קרא לאתויי דתפסי בה קידושין וע"כ פירשו שם פירוש אחר מפירש"י יעויש"ה והנה מצינו פה מחלוקת גדולה בין רש"י והר"י דלדעת רש"י סבה המונעת חלות חדש מפקעת ג"כ אותו החלות אף אם הוא הווה מכבר וע"כ דנין מהא דסוטה לא פקעי מינה קידושין דה"ה דתפסי בה קידושין מחדש ולדעת הר"י אין ללמוד הפקעת חלות מהמנעת חלות ושפיר יתכן שלא יתפסו קידושין בסוטה אע"ג דאשה שזינתה תחת בעלה אין הזנות מפקיע קידושין דמעיקרא דדבר גדול הוא יותר להפקיע מה שחל מכבר מלמנוע חלות חדש ואין ללמוד איפוא זה מזה וראיתי להעיר בענין זה מאיזה מקומות בס"ד ואלה המה:

א) בבכורות ד"ד ע"ב איתא איתמר ר' יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר ור"ל אמר לא קדשו בכורות במדבר (בכורים שנולדו במדבר לא היו קדושים בקדושת בכורה) רי"א קדשו בכורות במדבר דרחמנא אמר ליקדשו דכתיב קדש לי כל בכור ור"ל אמר לא קדשו בכורות במדבר מדכתיב והיה כי יביאך וכתיב בתרי' והעברת אלמא דמעיקרא לא קדוש איתיבי' ר' יוחנן לר"ל (מהא דתנן) עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות (אלמא דבכורים שבמדבר היה להם קדושת בכורה) אמר ליה באותן שיצאו ממצרים (אותם בכורים שיצאו ממצרים הוא שעבדו עבודה ולא הבכורים שנולדו במדבר) ה"נ מסתברא דאלת"ה בן שנה בר מיעבד עבודה הוא (בתמי' ומשעה שיצאו ממצרים עד שהוקם המשכן הרי היה רק שנה אחת) ודקארי לה מאי קארי לה הכא קא קשי' ליה אי אמרת בשלמא דלא פסק קדושתיהו (לא פסקה קדושת בכורה במדבר מלהוקדש בכורים שנולדו שם) הנך דמעיקרא נמי לא פקעה קדושתיהו אלא אי אמרת דפסק קדושתיהו הנך דמעיקרא נמי פקעה קדושתיהו ואידך דקדוש קדוש ודלא קדוש לא קדוש עכ"ל הגמ' ומבואר בזה דר' יוחנן ור"ל נחלקו בסברא זאת דר"י ס"ל דיש ללמוד הפקעת חלות דמכבר מהמנעת חלות מחדש וע"כ אילו לא קידשו בכורות במדבר היה ראוי שתופקע שם קדושת הבכורים שיצאו ממצרים ג"כ

דיש יותר סברא להצריך מיעוט לסרוחה מעיקרא משום דמצינו שרץ ושכבת זרע וזיבה דמטמאין אעפ״י שאינם אוכל כלל וכמ״ש התוס׳ שם בבכורות ד״ה ואידך דזהו טעמא דר׳ יוחנן דלענין איסור ס״ל בסוגיא דע״ז שם דסרוחה מעיקרא לא צריך קרא למעוטי ואילו בבכורות שם לענין טומאה ס״ל דצריך קרא למעט סרוחה מעיקרא ע״ש הלא היה הש״ס יכול לומר דטעמא דבר פדא הוא דאפילו אי צריך קרא למעוטי סרוחה מעיקרא עכ״ז כיון דסרוחה מעיקרא אימעט מקרא א״כ ממילא בנפסל אח״כ לגר נמי פקע טומאה מיני׳ משום דדנין הפקעת חלות מהמנעת חלות דבר פדא לטעמיה דס״ל בתמורה שם דאין קדושה חלה על עוברין וא״כ אין גילוי לדידי׳ לומר שאין דנין הפקעת חלות מהמנעת חלות וא״כ שפיר יכול לסבור סברא זאת דדנין הפקעת חלות וכו׳ משא״כ ר׳ יוחנן לטעמיה דס״ל בתמורה שם דקדושה חלה על עוברין וא״כ יש גילוי משם לומר שאין דנין הפקעת חלות וכו׳ ע״כ שפיר ס״ל דאע״ג דאימעט סרוחה מעיקרא עכ״ז בנפסל אח״כ מאכילת גר לא פקע טומאה מיני׳ והיה הש״ס יכול לומר איפוא דר׳ יוחנן ובר פדא לטעמיהו הוא דפליגי לפי מחלוקתם בש״ס תמורה הנ״ל המובאה למעלה דס״ל לבר פדא דאין קדושה חלה על עוברין ור״י ס״ל דקדושה חלה [על] עוברין ובאתי רק להעיר:

ו) **יש** לעיין באמת גם מסוגיא דע״ז דס״ז ע״ב הנ״ל בעצמה דקאמר ור״ש (דס״ל דנטל״פ מותר) מאי טעמי׳ דתני׳ לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה וגו׳ הראוי׳ לגר קרוי׳ נבילה שאינה ראוי׳ לגר אינה קרוי׳ נבילה (וברש״י שאינה ראוי׳ לגר שהסריחה אלמא מדאיפגום בטל איסורא) ור׳ מאיר (דס״ל דנטל״פ אסור מאי עביד בהאי קרא) ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא (מוכת שחין מחיים דהואיל ואיפגמה מקודם שבאה לידי נבילה לא חל שם נבילה עלה אבל היכא דאיתסר מעיקרא לא פקע איסור משום פגם רש״י) ור״ש סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא עפרא בעלמא הוא עכ״ל הגמ׳ ותיקשי ג״כ דלרש״י יבמות הנ״ל ראוי לומר דכמו דפגם מונע חלות האיסור מחדש ה״ה דיש לו להפקיע איסור הקדום ואילו כאן ס״ל לכ״ע איפכא דאפילו ר״ש לא פליג רק משום דסרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא אבל היה צריך מיעוטא לסרוחה מעיקרא אזי היה מודה לר״מ שאין לדון נסרחה אח״כ מסרוחה מעיקרא וצ״ע:

ז) **בנזיר** דט״ז ע״ב איתא איתמר מי שנזר והוא בבית הקברות ר׳ יוחנן אמר נזירות חלה עליו ור״ל אמר אין נזירות חלה עליו וכו׳ עש״ה וא״כ תיקשי ג״כ לר״ל דס״ל דאין נזירות חל על אדם בשעה שמתטמא למת דא״כ גם נזיר טהור שנטמא למת ראוי שיופקע הנזירות (ונהי דבמסקנא דסוגיא דנזיר הנ״ל ס״ל למר בר ר׳ אשי דמיחל כ״ע לא פליגי דחיילא נזירות בבית הקברות כי פליגי למילקי עלי׳ משום טומאה דלר״י חיילא גם לענין זה ולר״ל לא חיילא לענין זה עכ״ז סתמא דגמ׳ לא ס״ל הכי

רק דבעיקר החלות הוא דפליגי ר״י ור״ל וכדמוכח להדיא בנדרים ד״ד ע״א ועש״ה בירושלמי בסוגיא דנזיר הנ״ל ואכ״מ לדבר בזה ותו דגם למר בר ר׳ אשי תיקשי דראוי לומר בנזיר טהור שנטמא למת שיופקע נזירותו עכ״פ לענין זה שלא ילקה עוד אטומאת מת עד שיטהר מטומאתו דכמו שאין הנזירות חלה לענין זה בטומאה ה״נ ראוי שתפקיע הטומאה את הנזירות לענין זה ואילו משנה ערוכה היא בנזיר דמ״ב ע״א היה מטמא למתים כל היום ואמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ודע כי הערתי זאת כבר הזכרתי׳ דרך אגב בקונטרס ע׳ פנים לתורה אות מ״ח ואולם פה היא מקומה העיקרי) והנה י״ל דר׳ יוחנן ור״ל באמת בהאי סברא קמיפלגי דר״י ס״ל כרש״י יבמות הנ״ל דדנין הפקעת חלות מהמנעת חלות וע״כ ממילא הוכרח לסבור דחיילא נזירות בביה״ק מדאין נזירות נפקע ע״י טומאה למת ור״ל ס״ל כתוס׳ יבמות הנ״ל דאין דנין הפקעת וכו׳ וע״כ שפיר ס״ל דלא חיילא נזירות בביה״ק וכמובן:

ואם כנים הדברים האלה אזי תובן לנכון הסוגיא דבכורות ד״ד ע״ב הנ״ל דס״ל לר״י דקידשו בכורות במדבר משום דאל״כ היה ראוי שהבכורים שיצאו ממצרים תופקע קדושתם ור״ל ס״ל דלא קידשו בכורות במדבר ואעפ״כ הקדוש מכבר קדוש וכמו שהעתקתי כל הסוגיא למעלה והנה לפי דברינו אלה יובן מחלוקתם לשיטתם לנכון דר״י לטעמיה אזיל דס״ל דחיילא נזירות בביה״ק והיינו משום דדנין הפקעת חלות מהמנעת חלות וכנ״ל וע״כ ס״ל ג״כ בבכורות סברא זאת דאילו לא קידשו בכורות במדבר היה ראוי שבכורים שיצאו ממצרים ג״כ תופקע קדושתם ור״ל לטעמיה דאין נזירות חלה בביה״ק שפיר ס״ל ג״כ דלא קידשו בכורות במדבר וכמובן ובאתי רק להעיר:

ח) **במל״מ** פכ״ג מה׳ כלים ה״ט כ׳ וז״ל ודע שמה שכתבתי לעיל באוכל כביצה שנטמא שנחתך ממנו חציו שאף שאינם מטמאים לאחרים מ״מ טומאתם לא פקע מינייהו כך נראה לי שהדין כן ואע״ג דלגבי טומאת בגדים קי״ל דבגד טמא שנפחת מג׳ על ג׳ אין בו דין טומאה ונטהר כיון דפחות מג׳ על ג׳ אינו מקבל טומאה פקע טומאה מיני׳ מ״מ שאני התם דבגד אינו נקרא בפחות מג׳ על ג׳ אבל אוכל אף פחות מכביצה אוכל מיקרי וכו׳ ומה שהכריחני לזה הוא משום דאלת״ה לא משכחת אוכל תרומה טמאה שיהיה במיתה כ״א באוכל כביצה דאם אכל כזית לא שהרי זית זה פקע טומאה מיני׳ ודבר זה לא אמרו אדם מעולם אך מה שקשה עלי הוא מה שכתבתי בסי׳ פ״ט בפירוש התוספתא דקדירה שהיא מליאה משקין טהורין ותורמוסן טמאין וכו׳ דמיירי דתורמוסן הללו הי׳ כביצה בשעת קבלת טומאה וצמקו וחזרו וטפחו ומשמע מהתם דבשעה שצמקו נטהרו ולפי מה שכתבנו לא יתכן דין זה עכ״ל הנה חקר בזה דאוכל טמא שנפחת מכביצה ראוי שתופקע טומאתו כיון שאין אוכל מקבל טומאה בפחות מכביצה וה״ז כסברת

כן מרבי יהודה לטעמיה שפיר מירן רב מפי דיקדם עשה הוא ומין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

באופן ב' יש לומר על פי דרך זה לפי המבואר בנזיר (דף ט"ז ע"ב ודף י"ז ע"א) עש"ה דפליגי ר' יוחנן וריש לקיש בנזיר בבית הקברות דר' יוחנן סבירא ליה דחייל עליה נזירות גמור ולוקה מטומאה ויין ומגלחת ור"ל סבירא ליה דאינו לוקה מטומאה ויין ומגלחת, והנזירות חלה רק לענין שכשיטהר מטומאתו אין צריך לקבל נזירות מחדש עש"ה בהגהות קעד הרי"ף בשם הירושלמי.

ונראה לעניות דעתי דר' יוחנן וריש לקיש בהאי סברא קמיפלגי דר' יוחנן סבירא ליה דמין הנזירות הוא קבלת עשה המיוחדים ומצוות הנזירות וכנ"ל, ור"ל סבירא ליה דהוא קבלת תואר קדושה והתורה היא האומרת שקדוש הזה יאסור יין וכו', ועל כן סבירא ליה לר"ל דכיון דנזיר בבית הקברות ואי אפשר שתחול עליו קדושה, דטומאת מת הוא הפיכת לקדושת הנזירות שהרי היא סותרת הנזירות, ועל כן כיון שאין הקדושה חלה עליו ממילא לא נאמרו לו כל איסורי הנזירות וכמובן, מה שאין כן ר' יוחנן דסבירא ליה דהנזיר מקבל על עצמו עשה האיסורים, אם כן נהי דהוא טמא עם כל זה שפיר בכאו לקבל על עצמו גם בהיותו טמא איסור יין ומגלחת ושלא להטמאות עוד.

(אמר המחבר. אין להקשות לאם כן לר"ל גם בנזיר טהור שנטמא למה לא יקבה איין ומגלחת וכו' כל זמן שהוא טמא כיון שאינו קדוש אז, דזה אינו דהאם דכיון דכבר חלה עליו הקדושה והטילה תורה עליו המיוחדים בהיותו טהור, על כן אינם נפקעים על ידי שנטמא אחר כך זולת לשאמור מניינו, ואינו דומה כלל לטמא שנזר דאז כיון שהטומאה הוא הפיכות לקדושה אינה מנחת כלל לקדושת הנזירות לחול, אולם לדעת רש"י ריבמות (דף מ"ט ע"ב) דלרבי עקיבא דסבירא ליה דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ה"ה דבאם אינם שזינתה ונאסרה לבעלה בלאו היה רואי שיופקעו הקידושין זולת הגזירת הכתוב עש"ה, אם כן קשה בשמת דהוא הדין כאן לר"ל דסבירא ליה דטמא שנזר אין הנזירות חלה ואין לוקה איין וכו' דהוא הדין בטהור וטמא רואי שמופקע הנזירות, והאחרוני קעה בזה במקום אחר ומכ"מ).

קעד. שם בתוס' ד"ה הגה"ה ברם לא הביא בשם הירושלמי, והיא בירושלמי נזיר פ"ג ה"ה.

קעה. בספרו אתוון דאורייתא כלל ט' האריך בזה מכמה וכמה ראיות מש"ס ע"ש.